

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Listopad/Oktobre 1988. Broj **10** (95)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGSTORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Tako trčite da dobijete (1 Kor 1,24)

Završile su i XXIV olimpijske ljetne igre koje su kroz petnaestak dana bile u žarištu zanimanja svjetske javnosti. Bio je to po mišljenju mnogih promatrača, glavni svjetski događaj ove godine. Sredstva javnog priopćavanja opširno su izvješćivala (možda malo i previše!) i o najmanjim sitnicama sa seolskih športskih borilišta na kojima je više tisuća mladih, u dva tjedna, pokazivalo i dokazivalo svoju kondiciju, vještinu, umješnost i izdržljivost u najraznovrsnijim disciplinama. Bilo je zbilja lijepo gledati mlade iz gotovo cijelog svijeta kako se natječu, a ne tuku, kako se vesele, druguju i pjevaju. Tako je i pravo. Neće li čovječanstvo, zahvaljujući i ovoj olimpijadi, krenuti u sretnije sutra, u ljepšu budućnost, u radosniji suživot svih naroda. XXIV olimpijada bila je u svakom pogledu uspješna, dobro organizirana, veličanstvena. Najboljim

pojedincima i skupinama dodijeljene su i toliko željkovana odličja. Vjerujemo da je i većina kršćana s posebnim uživanjem pratila zbivanja u raskošnoj športskoj areni dalekoistočne zemlje.

Olimpijske igre dozivlju vjernicima u pamet i činjenicu da je čitav ljudski, prvenstveno kršćanski život jedna vrsta olimpijade, natjecanja u koje su uključeni svi, a ne samo mladi, e kako bi se postiglo odličje, „neuveti vijenac slave“, kako će to Pavao slikovito izreći. Taj veliki apostol naroda koji je, nošen Duhom Božjim, otvarao Crkvu svijetu, poznavao je vrlo dobro grčke i rimske igre svoga vremena. Na temelju tih natjecanja on izvodi vrlo praktične zaključke za konkretni svoj, naš, vjernički život; „Ne znate li da u trkalištu svi trkači trče, ali samo jedan dobiva nagradu! Tako trčite da je odnesete. Svaki

se natjecatelj uzdržava u svim stvarima. Oni da dobiju raspadljivi vijenac, a mi neraspadljivi“ (1 Kor 9, 24-25).

Do olimpijskih se odličja dakle dolazi mukotrpnim radom, vježbom, disciplinom, žrtvom. Do nadasve presudnog odličja – života s Bogom u vječnosti, dolazi se samo izvornim kršćanskim življenjem po vjeri, odbacivanjem zla i činjenjem dobra. Težak je to i mukotran posao. Zahtijeva puno samoprijetor, samozataje i žrtve. Ali na kraju je toga i takvoga kršćanskog zemaljskog puta odličje, zlatna medalja, ispunjenje životnog cilja.

Blago onom koji na kraju „zemaljske trke“ bude s Pavlom mogao kazati: „Plemenitu sam borbu izvojevao, trku dovršio, vjeru sačuvao. Već mi je pripravljen vijenac pravednosti koji će mi u onaj Dan dati Gospodin, pravedni sudac“ (Tim 4,7-8).

Tako trčite da dobijete!

Iv.

Nadobiskup F. Franić predaje pobjednički pehar na Susretu hrvatske kat. mladeži u Frankfurtu

U ovom broju

● Što je važno u životu	str. 2
● „Bedasti Dragec“	str. 3
● Briga za jezik unutar obitelji	str. 4-5
● Ban Jelačić	str. 6
● „Živjeli smo – živjet ćete“	str. 8-9
● Vjera je nužno potrebna	str. 10-11
● „Zlatne djevojke“ u domovini	str. 15
● Život bez domovine – životarenje	str. 17
● Novi zakon o strancima	str. 18
● „Ko s vragom dinje sadi“	str. 19
● Susret rottenburških strankinja	str. 20

OKOM VJERE DUBLJE I DALJE

Što je važno?

Kupio čovjek veliki automobil, prekrasna izgleda, blistave karoserije. Svi koji su ga vidjeli divili su mu se. No, s obzirom na automobil treba znati da je motor ipak važniji od karoserije. To se pokazalo i u ovom slučaju. Nakon mjesec dana vožnje kočnice počele „škripati“, klip „otišao“, spojnica zakazala. Uistinu lijepi automobil nije više bio ni za što. Tako je i s ljudima. Karoserija nije ono najbitnije. Zna se dogoditi da ona zapravo sakriva ono važno, ono bitno. Naš je život vožnja cestama koje nisu uvijek najbolje, najsolidnije. Lijepa silueta jedne žene ili atletski izgled jednog muškarca nije sve. Motor je važan.

A motor – to je vjera, ispravnost, hrabrost, strpljivost, nježnost i vjernost. Sva se ta svojstva ne vide na prvi mah, ali o njima ovisi uspjeh putovanja.

Oni koji zajednički stignu na kraj puta, to su partneri koji su znali razlikovati bitno od nebitnoga, motor od karoserije.

Dan Gospodnji

Kad je sudac u Kartagi od nekoliko optuženih na pitanje zašto su prekršili carsku zapovijed primio odogovor „Ja sam kršćanin“, odvratio je otresito: „To mene ne briga. Nego zašto ste se, protivno carskoj zabrani, bili okupili na jedno mjesto.“ Odgovor je brzo došao: „Jer jedan kršćanin ne može postojati bez sastajanja (kolekte) i Gospodnjeg dana (nedjelje) i jer se nedjelja ne može proslaviti bez nas.“

Na čvrstom temelju

Tko sluša moje riječi i izvršava ih može se usporediti s mudrim čovjekom koji svoju kuću sagrađi na litici. Udari pljusak, navališe potoci, dunuše vjetrovi i jurnuše na kuću, ali se ona ne sruši, jer je sagrađena na litici.

Isus Krist
(Mt 7, 24–25)

Strah od smrti

Strah nas je smrti, ali nije nas strah od života. Previše se bojimo umrijeti, a ne plašimo se odveć živjeti. I umjesto da strahujemo od smrti, trebali bismo se plašiti da ne promašimo života.

„Lijepa smrt“ nije ona koja nastupi brzo. Lijepa smrt to je ona koja dođe poslije lijepa života. Lijep život nije nužno dug život, to je onaj život koji svom vremenu dadne sve što može dati. Isus je umro u 33. godini. Njegov život i njegova smrt imali su takav i toliki smisao da ga nijedna dužina ne može produžiti. Pod pretpostavkom da naš život ima svoj smisao, može se umrijeti bilo kada.

Ima kratkih života koji su silno sadržajni i bogati, a ima i dugih koji ne znače ništa. Od takvog života treba strahovati.

Ne zaboravi gledati ljepotu!

*Poput ptice poletjela sam,
vinula se visoko
u nebeske visine.*

*Divila se beskrajnom
plavetnilu neba
i vedrini njegova lica.
Na njemu nije bilo oblaka
sumnje, patnje i kušnje.
Ono je bilo vedro,
tako lijepo,
prepuno sunčeva sjaja.*

*Nebo moje,
zašto se sada mijenjaš?*

*Umrijet će riječi napisane
na papiru,
i papir će umrijeti.*

*Ali LJUBAV ne poznaje smrti –
ona je vječna!*

*Gledaj sve ono što je lijepo,
i ne zaboravi gledati tu ljepotu
i kad zatvoriš oči.*

*Iza svagdanje patnje i muke,
iza svagdanjih traženja,
pronalaženja i gubljenja,
iza mnogih trenutaka straha –
znam, iza svega toga
što je kratkotrajno,
ima nešto što vječno traje!*

Diana Dolić

Osamljen, ali ne sâm

Sanjao sam jedne noći da sam sa svojim Gospodinom išao uzduž morske obale.

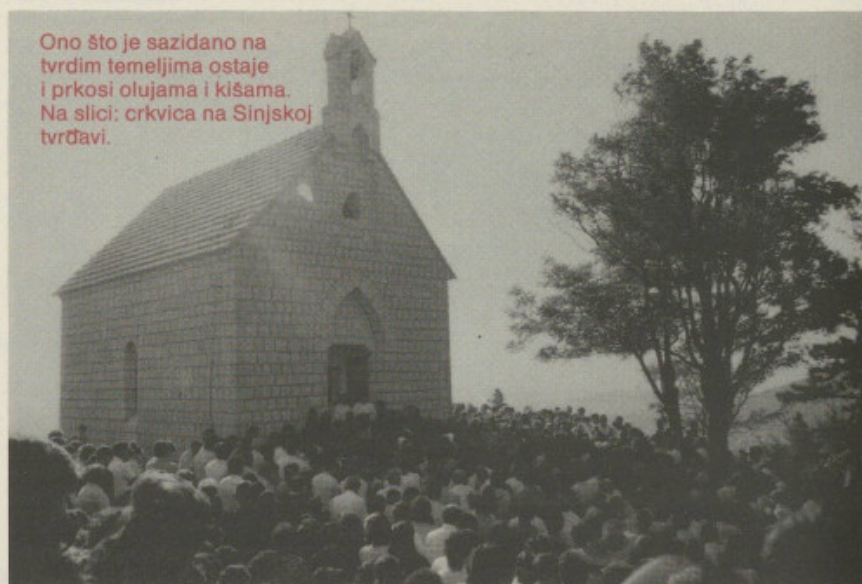
I pred mojim se očima ukazao, kao u slikama, sav moj život. I u svakom odsjeku svoga života, tako mi se činilo, otkrivao sam dva para stopala u pijesku: jedan je par pripadao meni, a drugi moje Gospodinu.

I kad je i posljednja slika prošla ispred mojih očiju, pogledao sam natrag i ustanovio da se u pijesku nalazi samo jedan par koraka. Oni su označavali faze moga života u kojima mi je bilo najteže. To me je zbunilo, pa sam upitao svoga Gospodina: „Kad sam ti ono predao sve što posjedujem da te mogu nasljedovati, rekao si mi da ćeš uvijek biti uz me. A u najdubljim mukama moga života opažam samo jedan par tragova u pijesku. Zašto si bio odsutan onda kad si mi najviše trebao?“ Gospo-

din me je uzeo za ruku i rekao: „Drago dijete, nikada te nisam ostavio sama, a naročito ne u vremenu tvojih nemira i

muka. Ono gdje vidiš samo jedan par tragova u pijesku, znaj: to su moji. Tada sam te nosio na svojim leđima!“

*Ono što je sažidano na
tvrdim temeljima ostaje
i prkosi olujama i kišama.
Na slici: crkva na Sinjskoj
tvrđavi.*

Sudbine

„Bedasti Dragec“

Mjesecima sam planirao i kovao planove za ovoljetni godišnji odmor. Bila mi je želja da ovog ljeta, naravno sa ženom, proputujem južnom Francuskom i Portugalom pa da usput hodočastimo u Lurd i Fatimu. No, nagla bolest jednog člana naše obitelji koji živi u Münchenu, bacila je u vodu sve naše planove pa se, umjesto južne Europe, našosmo u bavorskoj prijestolnici. Doduše, uvijek mi je bila želja da posjetim i razgledam München koji mnogi, s pravom, ubrajaju među najljepše gradove Njemačke. Prvo što sam uočio bila je čistoća grada, urednost njegovih stanovnika i upola manji broj pasa nego što je to npr. slučaj u Berlinu. Nema što, vidi se da tu vlada red pa zato nije ni čudno da stanovnici „slobodne države Bayern“ vole svoga Franza Josefa. Kao i svi veći gradovi Njemačke tako i München ima veliki broj strane radne snage. Tako se na svakom koraku susreću naši ljudi i čuje se hrvatska riječ, što je dokaz da je u Münchenu hrvatsko radništvo brojčano vrlo dobro zastupljeno. Posebno me je impresionirala prepuna crkva na Stachusu u kojoj hrvatski vjernici svake nedjelje i blagdana slave Boga. Želio sam čim dulje promatrati vjerni Božji narod, no pošto je bila nedjelja ljudi su odlazili svojim kućama, tako da sam morao čekati drugu priliku za promatranje. „Ako baš želiš promatrati naše ljude“, reče mi jedan prijatelj, „onda otiđi na Glavni kolodvor koji je još veće sastajalište ‘radnika na privremenom radu’“.

I tako sam jednog dana stao pored kioska gdje se prodaju novine iz cijele Europe. Tu sam imao prilike vidjeti mnogo naših ljudi koji većinom kupuju zagrebački „Večernjak“ (ali frankfurtsko izdanje), a najčitanija stranica je ona gdje stoji službeni tečaj D-Marke prema Jugo-dinaru. Da ne bih stalno stajao na istome mjestu (i možda postao sumnjiv redarstvu), šetao sam kolodvorom i znatiželjno promatrao prolaznike. Odjednom mi privuče pažnju nekakva galama i ja se počnem približavati grupi ljudi koja se smijala i vikala: „Evo ga! Evo našeg Drageca!“ Nisam odmah shvatio o čemu se radi, no došavši bliže vidio sam da se grupa ljudi okupila oko nečega što je sjedilo na hladnom kamenom podu kolodvorske čekaonice. To nešto je bio zapušten i prljav čovjek koji je pod rukom držao violinu i nešto nerazgovjetno mrmrljao. Nije bio star, no gusta i neuredna brada koja mu je obrasla cijelo lice, pa dugačka masna kosa, činila ga je dvadeset godina starijim. „Tko je to?“ zapitao sam jednoga u grupi. „To ti je, zemljače, bedasti Dragec koji svira violinu i zabavlja sve živo na ovom kolodvoru a zauzvrat mu bace ljudi po koji pfennig“, odvratili mi upitani.

Kad je „bedasti Dragec“ zasvirao „Sve ptičice iz gore“, bilo mi je jasno da tako može svirati samo umjetnik. Nakon što je Dragec odsvirao spomenutu pjesmu, grupa koja je

bila oko njega se razila tako da svirač ostade ponovno sâm. Dok sam iz novčanika vadio kovanicu od pet maraka da je bacim u prljavu Dragecovu kapu, on me upita da li sam ja stranac u Münchenu. Odgovorio sam da sam stranac i da se ovdje nalazim u posjetu kod rodbine. „Znate, gospodine, vi mi se činite nekak poznati, da niste morti iz Zagreba?“ zapita me Dragec. „Da, imate pravo, ja sam Zagrepčanin, samo već dugo živim u Berlinu“, odgovorim. „Da li ste vi išli 1956. god. u gimnaziju u Kušlanovoj ulici?“ nastavi pitati Dragec. „Da, išao sam te godine u gimnaziju u Kušlanovoj. No, čekaj malo! I meni je vaš glas poznat! On može pripadati samo Dragecu Prebili kojeg su već onda zvali čudom od djeteta i drugim Paganinijem!“ odgovorim ja. „Točno je, dobro si pogodio! Ja sam Dragec s kojim si ti puno put igrao nogomet na maksimalnim livadama!“ „Daj, Dragec, digni se s tog hladnog betona i pođi sa mnom u obližnji restoran da se pospominamo kao ljudi; znanima me kak si došao u München, kako dugo si već ovdje i što te je to snašlo u životu da tak jedno izgledaš?“

Kad smo ušli u obližnji restoran, konobar se malo namrštio vidjevši odrpanca u mom društvu, ali kad sam mu objasnio da je to moj prijatelj iz djetinjstva s kojim sam se slučajno sastao, ostavio nas je na miru. Poslije obilnog i ukusnog objeda, pijuckajući crno francusko vino, počne Dragec pripovijedati svoju životnu priču. „Početkom 60-tih godina otputio se moj otac na rad u Njemačku, točnije u München. Kad sam nakon završene gimnazije želio početi studirati na muzičkoj akademiji u Zagrebu, rekli su mi da ne mogu biti primljen jer mi je otac politički nepodoban i da nek idem studirati u Švapsku. Pošto su se otac i majka rastali, bio sam primoran otići k ocu u München. Bila je to za me velika promjena, znaš i sam kak je teško bez Zagreba, kak je teško bez maksimalnih jezera i livada, kak je teško bez Zagreba, kak je teško bez maksimalnih jezera i livada, kak je teško bez Domovine. No dalje se nije moglo, prionuo sam učenju njemačkog jezika koji sam ubrzo svladao pa se to pozitivno odrazilo i na moj studij. Otac je dobro zarađivao i nisam oskudijevao ni u čemu. Kad sam u trećoj godini studija priredio nekoliko samostalnih koncerata za violinu, dobio sam mnogo pohvala i bio uvjeren da je čitav svijet moj. Kako sam već bio priznat i poznat nije mi bilo teško ući u tzv. študentsko ‘visoko društvo’ o kojem sanja skoro svaki siromašni student. To ‘visoko društvo’ se sastoji od bogataških sinova i kćeri, koji ne mare mnogo za svoje studije nego samo gledaju kako da se bolje provedu: priređuju se pijanke u noćnim lokalima, orgija se u skupim hotelskim suitama gdje se uživa u biranim jelima i pićima a za desert se servira hašiš, heroin i marihuana.

I tak sam ti ja, dragi moj, ušao u ‘slatki život’ pak sam umjesto predavanja spavao po danu a po noći svirao violinu razmaženim i bogatim studentima koji su mi za napojnicu davali – opojnu drogu. Kad je moj otac, koji je radio i svetkom i petkom, saznao što se sa

mnom zbiva, bilo je već prekasno, jer sam bio zatočenik opojne droge. Kako sam s vremenom prestao biti zanimljiv svojim obožavateljima ‘visokog društva’, jer sam više spavao nego svirao, počeo sam svirati na kolodvoru i od zarađenog novca kupovao jeftiniju drogu. No kako svemu jednom dođe kraj, tako je došao i meni. U nemogućnosti da zarađim dovoljno novca za kupnju meni tako potrebne droge, počeo sam krasti i ukradenu robu prodavati našim ljudima na kolodvoru. Prilikom prodaje jednog fotoaparata bio sam uhićen i bačen u tamnicu. Nikad neću zaboraviti delirijum (zbog neimanja droge) u koji sam pao u istražnom zatvoru; bio bih priznao i ono što nisam učinio za mali djelić tog meni tada ‘blaženog štoka’. Nakon izdržane kazne zatvora (četiri godine, a od toga dvije godine na liječenju od droge u zatvorskoj bolnici), otac me se odrekao pa sam bio prisiljen vratiti se kolodvoru i violini. Drogu više ne uživam, potpuno sam izliječen ali za nastavak studija sam zauvijek izgubljen. Droga je ostavila preduboke rane u meni i na meni.”

Kad sam Dragecu postavio pitanje da zašto se se nije nikom obratio za pomoć, zašto nije tražio savjet kod hrvatskih misionara u Münchenu, odgovorio mi je da je bio duševno preslab za to, da mu je jedino ‘injekcija’ davala snagu te da mu je zamjenjivala i oca i majku. „Pa dobro, Dragec, reci mi kak da ti pomognem, reci mi kak ćeš dalje, jer nisi više tako mlad a u krajnjoj liniji ti si ovdje stranac koji Nijemcima nije potreban, jer takvih kao što si ti imaju na pretek.“ „Pa zakonski nisam stranac, jer sam dobio (dok sam bio uzoran student) njemačko državljanstvo. Imam pravo na socijalnu pomoć i besplatni stan, a ovo što zarađim sviranjem violine stavljam na štednu knjižicu jer, tko zna, možda jednog dana, pred smrt, odem u bijeli Zagreb. A to što me zovu ‘bedasti Dragec’ na to sam postao imun, a da ti iskreno velim ponekad se bolje napraviti bedastim nego pametnim.”

Dragi čitatelji! Eto, to vam je pripovijest o jednom nesretnom čovjeku, a njemu sličnih ima na tisuće među nama. Ako vam se ikad pruži prilika da razgovarate s „bedastim Dragecima“, znajte da su oni žrtve ovog prostora i vremena, ali da su isto tako sastavni dio našeg hrvatskog naroda koji luta i traži samog sebe po bespućima ovog nemirnog svijeta.

Ivek Milčec

Briga za jezik unutar obitelji

(Hrvatski u dijaspori, III)

Ovim skromnim radom namjera mi je opisati neka iskustva koja su plod mojih deseto-godišnjih nastojanja oko jezika u obitelji. On nema pretenzije programa jer ga ne piše metodičar, već roditelj koji od dolaska svoje djece zebe pred činjenicom da im ne može dati ono što smatra jednim od uvjeta za rast: život u svom jeziku i narodu.

Smisao brige za jezik unutar obitelji u migraciji, ili bilo koje obitelji, i nije da bude metodički uređena – obitelj nije škola, a o školi, o nastavi materinskog jezika, govorit ću kasnije – ali ta briga, želimo li pokušati izravnati gubitak, u svakom slučaju podrazumijeva mar i neki stupanj sustavnosti.

Svrha je ovog rada da potakne na tu sustavnost.

Veselit ću se, unaprijed kažem, dopune li me i isprave drugi roditelji i druge osobe koje se bave odgojem i obrazovanjem naše djece u ovoj dijaspori te mi pokažu drugačija motrišta i vidike.

Da je jezik nerazlučivo vezan uz čovjeka te da ga prati u svakoj njegovoj misli i u svakom činu, da mu je „utočište u satima osame, kada se duh bori sa zbiljom a sukob razriješuje u monologu pjesnika, mislioca, sanjara“¹⁾,

dakle da je pretpostavka samog života, lako ćemo razumjeti. Isto se tako lako vidi da jezik nije „niotkuda“, već da je vezan uz narodnu zajednicu, da je najfinija pređa njezine kulture kroz slojeve vremena i prostora. Jezikom dijete zaodijeva prvu klicu prve prave misli, upućene obično majci i ocu, ali ujedno uspostavlja prvu nit svoje političke egzistencije.

Svojom kulturom i jezikom nisu svi određeni istim intenzitetom, ali svi su određeni, i u dobrom i u lošem smislu. Josip Pupačić je svoje „More“ mogao napisati samo na Tilovici i samo o moru koje je s tog mjesta vidio. Vesna Krmpotić svoju ljudsku i pjesničku sudbinu raspliću na naoko „opći“ način, u Beogradu, Kairu i Washingtonu, ali ipak u hrvatskome jeziku.

Na ovim premisama temelji se glavni dio moga odgovora – od djela koji se izriče riječima, jer postoji dio koji se ne izriče – zašto treba ulagati snagu ne bismo li svoj jezik prenijeli djeci: on je most među obiteljskim generacijama, jedini izravni zajednički most i tako jedini prijelaz u narodnosno sjećanje i život. Uz ovo pitanje i ovaj odgovor postoje i druge razine, npr. praktična korist od pozna-

vanja jezika, a postoje i okolnosti koje ih čine još složenijima, npr. slučaj miješanih brakova, no o tome ovdje neću govoriti.

A most je doista teško graditi. Dijete, znamo, jezik uči slušajući i oponašajući svoju okolinu, pa će njemački, ako ne uložimo svrhovit i dodatan trud, govoriti bolje od hrvatskog: njemačkih je jezičnih izvora puno, krug je hrvatskih govornika uzak, vrijeme koje provodi izvan doma, u jaslicama, vrtiću, u igri s djecom, puno je dulje od vremena provedenog u obitelji; migranti su u tvrdom poslu, u neprekidnom naporu da opstanu. Osim toga dijete se i obrazuje u njemačkim školama.

Što mogu učiniti roditelji? Prvi se odgovor odmah nameće sam: govoriti. Od tog će razgovora, vjerujem, ovisiti ne samo učenje hrvatskog te sticanje znanja i sposobnosti vezanih uz sadržaje koje nosi jezik, već i otvorenost i dubina obiteljskih odnosa.

Priliku za razgovor ne možemo, ni u ovim ni u bilo kojim drugim prilikama, prepustiti slučaju, temeljne se stvari u životu načelno ne prepuštaju slučaju, već je treba tražiti, uspostavljati, davati joj prednost – sjetimo se na ovom mjestu večernjih obiteljskih susreta u našoj tradicionalnoj seljačkoj kulturi. Razgovor je tlo da djeci prenesemo uvjerenja i ideale, da saslušamo njihove misli, da zajedno otvorimo prostor u kojem ćemo se uklanjati materijalizmu, tražiti i davati.

U ovim prilikama valjat će pri tome misliti i na to da govorimo i fizički dovoljno te da jezikom na razne načine pokrijemo razna područja: igrajući se s djecom, pjevajući im, opisujući im prizore i događaje iz djetinjstva, raspravljajući s njima o svakoj i najsvakodnevnijoj stvari, učeći ih razložnoj i razloživoj kritičnosti i obrani stavova koje i sami možemo zastupati svojom savješću. Načelo diglosičnosti, hrvatski s Hrvatima, njemački s Nijemcima, valja usto njegovati kao eksplicitni stav i pokušati ga, koliko je komu moguće, dosljedno primjenjivati. Isto vrijedi i za posuđivanje i miješanje koje vjerojatno nećemo moći potpuno isključiti – „dvojezičnost uvijek uzrokuje duboke promjene na slabijem jeziku, pa tako i promjene u osobi dvojezičnog govornika“²⁾ – ali ih možemo smanjiti, svesti na ono što doista ne znamo drugačije.

Mnogi Hrvati u Njemačkoj u svojim obiteljima govore dijalektalnim govorima kraja iz kojega dolaze. Primijetila sam da je diglosija kod takvih govornika izrazito niska. Čini se da npr. međimurska djeca, čiji je varijetet relativno udaljen od standarda u međusobnom govoru još češće nego drugi rabe njemački. Ovu je pojavu moguće objasniti niskim ugledom koji je, naročito zadnjih desetljeća, pao na dijalekte općenito, mada ne na sve istom mjerom.

Pojava je opća i već je više puta opisivana. Zanimljiv je na tom području rad Antuna Šojata³⁾ koji opisuje pad ugleda zagrebačkoga kajkavskog i njegovo izmicanje.

Stipan, 8 g.: Alkar

No, zavičajni su govori izvori prave topline i svi su jednakopravni slojevi hrvatskoga jezika po kojima on i jest. Zato plediram za širenje znanja da treba ostati u dijalektu, pogotovu tamo gdje je standard roditeljima nepoznat. Dorađivanje jezika spada u obrazovanje, ono institucionalno, dakle školsko, i osobno, u kasnijim godinama.

Dijete valja obavijestiti o dijalektu kako bi steklo sigurnost i kako bi samo moglo to objasniti drugoj djeci. Razumije se da ga treba obavijestiti i o imenu njegova jezika. I pripravi ga da ga ne treba povrijediti kad doživi da drugi za taj jezik još nisu čuli.

U svakodnevnom govoru upotrebljavamo ograničeni broj riječi i struktura u kojima su riječi složene. Neki ljudi raspolažu velikim rječnikom i odlikuju se lijepim izražavanjem, drugi manjim rječnikom i jednoličnijim načinima. Općenito je tako da naš svakodnevni govor, čak i onda ako s djecom razgovaramo, ne pokriva čak ni najnužnije djetetove potrebe. Zato će dijete one elemente i načine koji mu nedostaju morati nadomještavati njemačkim. Mali manjak riješavat će posuđivanjem, a veliki će ga prisiliti da oduстане od diglosije te da čak i roditeljima odgovara njemački.

Raskorak ćemo smanjiti uvedemo li u život djece knjigu, prije svega priču. Priča pripada djetinjstvu i imala je svoje mjesto i u našoj tradicionalnoj kulturi. U obiteljima, na sjelima, prelima i sastancima pričale su se priče, gudila se epska pjesma, brzale brzalice, postavljale zagonetke. U zadnjim se stoljećima, širenjem pismenosti, i čitalo. Ivo Frangeš¹⁾ govori o najčitanijoj hrvatskoj knjizi, o „Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga“ fra Andrije Kačića Migošića, pa piše: „(...) u mašti zadivljenih slušatelja posjedalih pokraj ognjišta i komina, u dugim zimskim večerima, kad se survava bura s Biokova i kad se sa zabrinutim strahom troši mršavi dar ljeta (...) priprosti slušatelj 'siromah težak i čobanin naroda slovinskoga' čuje potkove viteških konja i zveku oružja; svijet je to u kome mač sijeva a glave polijeću, penju se čadorovi, svrstavaju vojske nebrojene, i nevoljno satjeruju roblje...“

Bila priča klasična, narodna ili umjetnička, bila bajka, basna ili pripovijetka, ona utječe na cjelokupni razvoj djeteta, a učenje će jezika pri tome proteći neprimjetno. Priča otvara svjetove, nosi sa sobom nova znanja, potiče pažnju, mišljenje i pamćenje, jaskovtava maštu i uređuje duhovni svijet. U borbi dobra i zla dijete će moći stati na stranu dobra, poistovjetiti se s likom koji predstavlja pravdu, iskrenost i hrabrost. Osim toga, dijete će tako zavoljeti knjigu, pa će kasnije i samo rado čitati.

Dob djeteta odredit će izbor sadržaja. Najmanje dijete, negdje oko druge godine, ushitit će se oživimo li, oko neke slike u pravnom govoru, sitnu epizodu iz svakodnevnoga života. Kasnije možemo čitati kratke priče iz, na primjer, „Priča za najmlađe“

Mire Petek i Marije Duš. Zanimljive su i „Poslovice i zagonetke za najmlađe“ („Pošao vitez u boj, bez štita, bez mača, ponio sa sobom samo stotinu oštih kopanja“) te igre s jezikom iz knjige „Igre predškolske djece“ Milene Roller-Halačev i Zdenke Vegar. Djeca će biti zgodno i smiješno ispravljati krive tvrdnjepoput „brava otvara ključ, kuća je na krovu, jabuka jede dijete“ ili pokušati ponoviti brzalicu Luke Paljetka („Kad kiša pada, brkovi rastu mački i mišu, baki i djedu, zecu i buhi, žabi i muhi...“).

Imamo vrlo malo slikovnica i ilustriranih izdanja dječjih knjiga – takva je knjiga obzirom na nisku nakladu našem izdavaču skupa – pa ćemo rješenje za mlađu dječju dob možda morati tražiti u njemačkim knjižarama i knjižnicama u kojima postoji veliki izbor i vlastitih izdanja i prijevoda iz cijelog svijeta. Pročitamo li prvu pažljivo sami, moguće ju je tada hrvatski prepričati djetetu. Još je zgodnije ako uz rubove pismeno prevedemo njemački tekst. Tako nećemo zapinjati, jezik će biti raznolikiji i ljepši, a pri ponovnim čitanjima, dijete će lijepu priču željeti čuti puno puta, odvijat će se jednolično.

Za veću djecu, jer nisu upućena na oslikanu knjigu, postoji dovoljno izdanja djela iz naše književnosti za djecu. Ovdje mogu spomenuti samo pokoje djelo, a na prvo mjesto moram staviti djela Ivane Brlić-Mažuranić. Za dobri ishod pustolovina iz „Doživljaja šegrta Hlapića“ lupat će svako dječje srce i diviti se Hlapićevoj dobroti i hrabrosti. Umjetnički su još čudesniji „Priče iz davnine“, vrhunac naše bajkovite književnosti. Zato na „Ribara Palunka“, „Šumu Striborovu“, „Potjeha“ i „Nevu Nevičicu“ ima i ovdje pravo svako dijete.

Djeca treba naglas čitati barem još, npr., „Družbu Pere kvrčice“ Mate Lovraka i „Zlatne danke“ Jagode Truhelke, a od novijih djela za djecu nezaobilazni su „Junačina Mijat Tomić“ Dubravka Horvatića, „Lažeš, Melita“ Ivana Kušana, „Eko Eko“ Hrvoja Hitreca ili „Vuk samotnjak“ Obrada Gluščevića. Tu su zatim još i prijevodi klasičnih djela iz književnosti za djecu, npr. Grimmove i Andersenove priče, „Heidi“ Johanna Spyri, „Pipi Dugačarapa“ Astrid Lindgren, Collodijev „Pinokio“ itd.

Posebno je područje poučna knjiga jer će nam ona ponuditi jezične oblike koji se u svakodnevnom razgovoru spominju rijetko ili se uopće ne spominju. Uzmemo li npr. knjigu o pčelama, dijete će sadržajno i jezično upoznati ove imenice: košnica, roj, saće, vosak, matica, trut, radilica. To su riječi koje inače ne bi čulo, ili one koje ne bi razumjelo ako bi ih čulo. Od naših poučnih knjiga vrijedne su npr.: „Prirodne znamenitosti Hrvatske“ Zvonimira Badovinca i drugih, „Računanje – problema nema“ Zlatka Šporera ili „ABC ronjenja“ u izdanju Saveza organizacija za sportski ribolov.

Ne mogu zaobići tridesetak svezaka „Biblije u stripu“ Pierra Thivolliera („Kršćanska sa-

Cvita, 6 g.:

Đula i Ero iz Gotovčeve opere „Ero s onoga svijeta“

dašnjost“, Zagreb) koje, radi stripa, nije lagano naglas čitati, ali koji su djeci, upravo zato jer su u stripu, privlačni i zanimljivi.

Gramofonske ploče, magnetofonske kazete, video-kazete te televizijski program i radio-program mogu pomoći u prenošenju materinske riječi, ali nikada ne mogu zamijeniti živi razgovor. Načelno vrijedi da s ovim sredstvima maleno dijete nikada ne ostavljamo samo. Priču snimljenu na kazeti prvo slušamo mi, a onda je djetetu prepričavamo riječima za koje znamo da ih već razumije, a tek onda puštamo da je dijete čuje. Inače, „Jugoton“ je priredio niz vrlo dobrih audio-dramatizacija koje valja koristiti. Tu su npr. klasične priče „Vuk i sedam kozlića“, „Mačak u čizmama“, „Pepeljuga“, „Ivica i Marica“, a od djela naših autora „Iz priče u priču“ Sunčane Škrinjarić, „Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu“ Zvonimira Baloga ili „Miševi i mačke naglavačke“ Luke Paljetka.

Kršćanska sadašnjost je pak izdala audio-priču „Najljepši Božić“ prema Truhelkinim „Zlatnim dancima“. Taj dramatizacija tako lijepa i zanimljiva da će, vjerujem, očarati i odraslog slušatelja.

(svršetak u sl. broju)

Maja Runje

¹⁾ Lois Hjelmstev: Prolegomena teoriji jezika, Zagreb 1980.

²⁾ Max K. Adler: Collective and individual Bilingualism, Buske, Hamburg 1977.

³⁾ Antun Šojat: Resultate des Kontakts der kroatischen Standardsprache mit der urbanen Umgangssprache Zagrebs (u: Kulturelle und sprachliche Minderheiten in Europa), Niemayer, Tübingen 1981.

⁴⁾ Ivo Frangeš: Povijest hrvatske književnosti, Zagreb – Ljubljana 1987.

140 godina od bitke kod Schwechata

Godine 1848. dižu se europski narodi, pa i Austrijanci, protiv svojih monarhističkih i aristokratskih vlasti. I Hrvati traže više slobode, kao i Mađari. Ali Mađari su iz svoga pretjeranog nacionalizma prešli u ljuti, borbeni, nasilni i osvajački šovinizam. Oni ne priznaju hrvatsku državu, pomoću zakonskih odredaba uvode mađarski jezik u urede u Hrvatskoj, pokušavaju svoj jezik silom progurati i u hrvatske škole, nastoje Slavoniju i grad Rijeku otrgnuti i podvrgnuti svojoj upravi. Bečki dvor je donekle podupirao Hrvate u obrani protiv tih mađarskih imperijalističkih nakana dozvoljavajući još od 1835. rad hrvatskih preporoditelja i prosvjetitelja „iliraca“, kao i osnutak Matice hrvatske 1842. godine.

Većina te inteligencije, kao i od nje već dobro prosvijećen i probuđen narod oduševljeno su stali uz svoga energičnog bana, **generala Jelačića** koji je kao vrstan časnik i strateg pravovremeno uvidio da za obranu narodnih svetinja treba pripremiti i svoju vojnu silu. Dne 6. listopada puče buna u Beču. Kralj Ferdinand morao je pobjeći iz prijestolnice. U tom sudbonosnom trenutku Hrvati su s punim pravom stali uz svoga zakonitog kralja u nevolji i u svome vlastitom interesu pomogli održanje dinastije Habsburg.

Mišljenja o povijesnoj ulozi Jelačića su različita, naravno i subjektivna. Ona ovise o nacionalnosti (npr. Mađari i još danas mrze Jelačića), svjetonazoru i političkoj opredijeljenosti ocjenjivača. Pri ocjenjivanju životnoga djela toga velikog državnika treba svakako uzeti u obzir slijedeće:

1. Jelačić je bio blag i uljudan, obrazovan čovjek (i pjesnik), veliki rodoljub-ilirac, ustvari demokrat. Njega su predstavnici svih hrvatskih staleža na zboru u Zagrebu dne 25. 3. 1848. predložili za bana. Ljudevit Gaj, Ivan Kukuljević i sva naša tadašnja inteligencija ga je podržavala.

2. Jelačić, nakon imenovanja banom, ukida kmetstvo u Hrvatskoj.

3. Jelačić je bio uzoran vjernik i imao je lijep odnos prema vjernicima drugih vjeroispovijesti. Tako npr. zamolio je

da ga ustoliči srpsko-pravoslavni patrijarh Josif Rājačić (jer je biskup Haulik trenutno bio izvan Zagreba), a pomagao je 1849. težnje vojvođanskih Srba za uspostavu njihove samouprave unutar Monarhije. Uživao je i velike simpatije kod Slovaka i Čeha. Smatralo ga se „narodnjakom“, naročito mu je bilo stalo do očuvanja hrvatskoga jezika. Natrivanje mađarskoga jezika Hrvatima i velikomađarski šovinizam bili su tada stvarna opasnost za naš narod.

Ban Josip Jelačić

4. Jelačić je svojom hrabrošću i odlučnošću uzeo hrvatsku politiku u svoje ruke. Oslobodio je Međimurje i grad Rijeku i priključio matici domovini. Da on nije pod Bečom, kod Schwechata, potukao vojsku mađarskoga generala Moge, 30. 10. 1848., te zajedno s maršalom Windischgraetzmom potom na juriš zauzeo Beč, bečki revolucionari i mađarski šovinisti bi nam skrojili crnu sudbinu. Lajos Kossuth bi ostvario svoj san: jedan narod, jedna država i jedan jezik od Karpata do Jadrana. Danas bi Hrvatska, vjerojatno, bila samo zemljo-

pisni pojam (kao Panonija), a narod hrvatski bi se spominjao samo u povijesnim knjigama među imenima iščezlih naroda (Iliri, Dalmati, Avari, Hrvati...).

5. Jelačić nije kriv za onaj, iza 1850. stvoreni bečki (Bachov) apsolutizam i centralizam; nije mogao protiv više sile, patio je zbog toga, obolio i umro prebrano. No i do svoje smrti (20. 5. 1859.) činio je koliko je bilo moguće (predložio Strossmayera za biskupa, osamostalio Katoličku Crkvu hrvatsku od tutorstva mađarskih nadbiskupa).

6. Kada se rušilo spomenik Jelačićev opravdava se to uspoređujući ga sa Zrinskim i Frankopanima. Oni da su bili za Hrvatsku, a Jelačić za Austriju. To je, dakako, prejednostavno tumačenje. No svjetska povijest spominje Jelačića (enciklopedije i leksikoni) kao hrvatskoga bana (Banus von Kroatien, ban de Croatie). Zrinske se spominje ne kao Hrvate, već kao ugarske plemiće. Ne zna Zapad na Nikolu Šubića Zrinskog, već za mađarskog vojskovođu Miklosa Zrinyi (ungarischer Feldherr). Jelačić je jedini Hrvat 19. stoljeća u povijesti svijeta (Weltgeschichte).

Stoga svi oni koji odbacuju Jelačića čine svjesno ili nesvjesno veliku štetu hrvatskom narodu. Zvonimir Čitić, Švicarska

Literatura:

Ernest Bauer: Joseph Graf Jellachich, Banus von Kroatien, Herold Verlag, Wien-München, 1975

Slavko Pavičić: Hrvatska vojna i ratna povijest, Hrvatska knjiga, Zagreb, 1943.

Rudolf Kiszling: Die Kroaten, Der Schicksalsweg eines Südslawenvolkes, Verlag Hermann Böhlhaus Nachf., Graz-Köln, 1956

Emilij Laszowski i drugi: Znameniti i zaslužni Hrvati od 925 do 1925, Hrvatski štamparski zavod, Zagreb, 1925.

Erich Zöllner: Geschichte Österreichs, Verlag für Geschichte und Politik, Wien, 1970

Trpimir Macan: Povijest hrvatskog naroda, Školska knjiga, Zagreb, 1971.

Vrijeme je u Božjoj ruci

Vrijeme pripada Bogu. Ako ga iz njegove ruke prihvaćamo, donosi nam ono iz sata u sat ono što nam upravo treba; ako Boga slušamo, živimo iz sata u sat ona-

ko kako to odgovara njegovu velikom planu. Tada se sve divno slaže. Poput vlakova velike željezničke mreže koji voze točno po planu, tako se odvijaju i događaji Bogu poslušna života.

Theodor Bovet

Izabrali smo za Vas...

Razgovor sv. Franje s papom Ivanom XXIII

Ove se godine navršava 25. obljetnica smrti nezaboravnog pape Ivana XXIII, zvanog Dobri. Evo jedne anegdote o njegovu, naravski izmišljenom, razgovoru sa sv. Franjom Asiškim u vatikanskim vrtovima.

Jednog toplog proljetnog dana šetali vatikanskim vrtovima sv. Franjo, pravi sluga Kristov, i papa Ivan XXIII, prvi sluga Kristov. Ivan se zadržao kod procvjetalih rododendrona, milujući rukom njihove duge, svijetle listove. Franjo je istovremeno svratio pozornost na grmove crvenih ruža i uživao njihov miomiris.

- Obojica volimo cvijeće, zar ne, Sveti Oče?

- Da, vrlo ga volimo, odgovori Ivan XXIII. Franjo pogleda Papu, pa primi-jeti:

- Izgleda, općenito uzevši, da smo mi pomalo slični jedan drugome. Papa uhvati Franju za ruku i uzvratiti s neprikri-venim zadovoljstvom:

- Ponekad mi se tako pričini, ali se ni-sam usudio prvi započeti o tome. No, ako si ti naćeo... Franjo će na to:

- Naćinimo usporedbu i izraćunajmo!

- Slaćem se - reće Ivan - poćni ti, dragi Franjo, poćni. Siromaćak promisli ćas-kom, pa poćne:

- Na svetom krstu primih ime Ivan, a umro sam kao Franjo.

- Skoro isto kao ja - reće Sv. Otac. Meni na krćtenju dadoće ime Anćeo, a umri-jeh kao Ivan.

- U mladosti sam slućio u asićkoj armi-ji i tukao se s neprijateljskim gradom Perugiom.

- I mene su, dragi Franjo, unovaćili, i to za vrijeme rata. Ćak sam uspio postati podoficir.

- Neko sam vrijeme radio meću musli-manima u Egiptu.

- A ja meću muslimanima u Turskoj!

- Kad sam zapoćeo svojom djelatnoćću, neki su me stanovnici Asiza smatra-li ćaknutim.

- Ni mene nisu smatrali bać nekim su-viće pametnim ćovjekom. Mnogi su de-finirali moj izbor za papu „kao obvezno zastranjivanje Duha Svetoga”.

- Ljudi tvrde da nisam lijepa izgleda, kaza Franjo.

- Ma, isto to kaću i za mene, Franjo. Što ćemo? Konaćno konklava nije natjećaj u ljepti.

Mala stanka. Nelagodnost.

- O Rimskoj kuriji nemam bać najbolje mićljenje, - malo sustezljivo prozbori Franjo.

- Ni ja, poćuri se Ivan XXIII.

- Nekada, u mladosti, volio sam se do-bro i obilno najesti, promrmlja Siroma-ćak.

Papa skromno podigne oći:

- Ja u mladosti itekako... A ćak i u sta-rosti pomalo...

- Ja volim glazbu i pjesmu.

- I ja to volim.

IVAN XXIII
1881—1963.

- Radujem se miru. Lozinka mi je: „Pax et bonum” (Mir i dobro)!

- A moja: „Pacem in terris” (Mir na zemlji).

- Ja sam se uvijek trudio biti pokoran Papi i iskazivati mu najveće poćto- vanje, bez obzira na to kako se Papa od- nosio prema meni.

- I ja. Samo, otkad sam sām postao pa- pa, imam u tom pogledu nekih potećsko- ća.

Franjo cikne od radosti:

- Ako ćemo pravo, ta mi smo blizanci, Sveti Oće!

Papa se snućdi:

- Ne. Na ćalost ne. Ima jedna razlika meću nama.

- Koja?

- Ti si mrćav, a ja debeo.

- Eh - odgovori Franjo - moguće ti jesi malko predebeo, a ja malko suviće pr- stast, ali to nije nikakav razlog za uzru- javanje. Što je tijelo? - i pokaće rukom: VREĆA ZA KOSTI. Mala radost, a ve- lik teret. Sjećaa li se, Sveti Oće, kako sam ja nekad zvao svoje tijelo? I, ne će- kajući Ivanov odgovor, poćuri se doda- ti: BRAT MAGARAC!

Obojica u isti mah prasnuće u smijeh, a Papa ostade u vrtu sam sa svojim rodo- dendronima i rućama.

(Prevedeno s esperanta iz mećunarodnog ćasopisa „Espero Katolika”, Rim)

Poćtovano urednićstvo

Kako su naći inozemni misionari, bar u veli- koj većini, upravo franjevci, to me je ćlanak „*Franjevci u djelima Ive Andrića*”, iz Vaće ru- brike „*Hrvatska kulturna baćtina*”, vrlo ugod- no iznenadio i obradovao. Bila je to izvrsna ideja objaviti takav slikovit i ćiv prikaz neka- daćnjih borbenih redovnika. Kod ćitanja upa- lo mi odmah u oći, da sam neke od opisanih franjevaćkih likova već poznaćao, ali ne iz Andrićevih prića, nego iz Vaće stalne rubrike „*Crtice iz ćivota naćih ićeljenika*”, gdje se di- rektno spominju neki Andrićevi fratri (npr. fra Marko Krnet) ili navode slike i poredbe iz one franjevaćke sredine, što uzrećicama i pos- lovicama vrlo oćivljuje ovć suvremene „*crti- ce*”. Vidi se dakle, da je pisac Vaćih „*crtica*” već davno prije objave Vaćeg ćlanka listao i bilje- ųio Andrićeve dojmове o bosanskim franjevci- ma.

Htio bih iskoristiti priliku pa Vas pohvaliti za prikladnu i vrlo korisnu koordinaciju, tj. us- klad pojedinih ćlanaka meću sobom u nekim brojevima „*Ćive zajednice*”. Jasno, jedan mje- sećnik mora donositi ćarene vijesti o prired- bama pojedinih misi-ja, pokoju informaciju sa socijalnog i pravnog podrućja, osvrt na nje- maćku mjesnu Crkvu te uzimati u obzir tijekom godićšnjih blagdana, tako da svaki broj „*Ćz*” ne moće stajati pod jednom idejom i geslom. Ali u rasporedu pojedinih tema opaća se vje- šta ruka Vaćeg urednika.

Tako npr. u posljednjem broju donosite - moć- da nehotice, ali vrlo zgodno - naslovnu foto- grafiju, razna promatranja i na kraju „*crticu*” o istoj temi u raznim varijacijama, ovoga puta „*Ćjubav i brak*”. Zato ćelim glavnom uredniku ćestitati na tako spretnom centriranju velikih tema, jer samo pomni studij prispjelog mate- rijala i njegovo brićljivo srećivanje mogu proizvesti ovakav sredićnji ućinak.

Hvala na tome - i dalje tako pićite!

Vać vjerni ćitatelj J. G.

Iz urednikove bilježnice

„Živjeli smo – živjet ćete”

Susret s domovinom ispunja svakoga čovjeka zdravih i zrelih rodoljubnih osjećaja nutarnjom radošću i posebnim zadovoljstvom. Toga veselog raspoloženja ne mogu sasvim pomutiti ni domovinske loše ceste, ni prazne prodavaonice, ni slabe usluge, ni neimaština, ni na svakom koraku zamjetljivi manjak najobičnije kulture – govorne, vozačke, socijalne. Činjenica da se čovjek nakon dužeg boravka u inozemstvu najedanput nađe na svome – na svome svetom tlu, sa svojim ljudima, u svom domu, u svojoj baštini, u svojoj Crkvi, na jedino svome komadiću zemlje pod suncem Božjim, uz svoje grobove i uz svoje, nažalost, sve rjeđe kolijevke – djeluje smirujuće i oplemenjujuće i potiskuje u drugi plan nevolje i krize (a ima ih!) u kojima domaći svijet živi i s kojima se danomice, ne bez straha, suočava. Biti sa svojim, na svome – to je iskonska i duboko ljudska čežnja svih onih koji su od svoga silom neprilika otrgnuti. Istinita je riječ da je čovjek sazdan od zemlje na kojoj je rođen.

A tu zemlju treba poznavati, upoznati, da bi je se moglo pravilno vrednovati, da bi je se moglo istinski ljubiti. Godišnji odmori koji su već iza nas trebali su poslužiti i tome cilju. Pohodili smo i obišli gotovo sve zapadnoevropske krajeve i gradove, a svojih nismo. Možda to ni ne smatramo potrebnim. Kao da su naši hrvatski krajolici, gradovi i sela, kao da su kameni kosturi naše slavne i mukotrpne povijesti manje vrijedni od tuđih, kao da ne zaslužuju naše pozornosti i srca.

U Rijeku bez putnice

Smiješan podnaslov, zar ne? No, nije tome davno kad u tu glavnu luku hrvatskog Jadrana hrvatski čovjek nije mogao bez putnice. Kraljevina Jugoslavija prepustila je nakon Prvoga svjetskog rata, bez veće grižnje savjesti, taj grad, Kvarner i Istru Italiji. Pripovijedaju mi starije riječke milosrdnice, a velik ih je broj iz Sinjske krajine, kako iz Sušaka nisu mogle u svoj samostan u Kresnikovoj bez „državnih papira”. Talijani ih jednostavno nisu puštali u „svoju zemlju”.

Na svršetku duhovnih vježbi (15. 8.) u spomenutoj Kresnikovoj ulici – radostan, da ne kažem čudesan događaj. Nikakvo viđenje, nikakvo ukazanje, nikakvo ozdravljenje, nego čudesno lijepi obred zavjetovanja jedne mlade djevojke i obnova zavjeta nekoliko redovnica. I upitao sam se: Bože moj, kad ćemo takvo „čudo” doživjeti u Njemačkoj. Ne znam. I ne znam tko ga se više boji: naše djevojke ili njihovi roditelji.

Kad muškarac plače

Na Veliku Gospu u Sinju silno mnoštvo hodočasnika. Među njima i stotine i stotine naših ljudi iz Savezne Republike Njemačke. Sve draga i poznata lica. Kad li će završiti njihov „privremeni boravak u inozemstvu”? Čini se da o tome skoro nitko više ni ne razmišlja. A njihovi mladi? Ako i dođu na djedovsko ognjište, dođu u posjet, ne zadržaju se dugo u roditeljskom kraju. Nije to njihov svijet. Oni su negdje drugo „kod kuće”. Ako se i vjenčaju u nekoj domovinskoj crkvi, vraćaju se brzo u svoju „liebes deutsches Vaterland”, kao Nives i Ivan iz Frankfurta, koji su 20. kolovoza sklopili sveti ženidbeni savez u crkvi Sv. Duje u Splitu. Vjenčao ih je bivši misionar u metropoli na Majni.

Starijima, posebno onima kojih obitelji ostaju na rodnoj grudi, povratci u Njemačku bivaju sve mučniji i nepodnošljiviji. Put u mirovinu im je, pa i u onu najminimalniju, kažu, dulji od puta oko svijeta. Popularni i svima koji ga poznaju dragi atoprijevoznik iz Frankfurta g. Jakov Čurak, zvani Gale, upravo je jedne kolovoške nedjelje došao na sinjski autobusni kolodvor po svoje putnike. I ja sam se tu namjerno našao. Htio sam vidjeti kako to izgleda. Kratka stanka, pozdravi, stisci ruku, zagrljaji, suze i – pokret. Plakali su i muškarci. A kad vol drhti i muškarac plače, reče jedna starija žena, stvar je vrlo ozbiljna i teška. A, da kakva je!

Mladi i perspektive

Život i raspoloženje odrasle mladeži u domovini, prvenstveno one seoske, zbunjuju i ispunjaju tugom one koji ih dobronamjerno promatraju. Silno su bezvoljni ti mladići i djevojke, djeluju frustrirano. Iako su, uglavnom svi, završili srednje škole, premalo ih je u radnom odnosu. Nemaju posla, nema zaposlenja, nema radnih mjesta. Ni ne razmišljaju o ženidbi i udaji, žive od danas do sutra, besciljno, izgubljeno. A na sinjskoj „pijaci”, u večernjim satima, nađe ih se svakoga dana više stotina. Dolaze „ubiti” vrijeme. Lunjaju šetajući od vrha do dna glavne ulice u manjim skupinama, „ravnaju” asfalt, „glačaju” zidice uz „glavni korso”, navrate u koji „kafić” (a i to sve rjeđe jer nemaju „keša”) i u vrlo kasne, odnosno rane sate

Zavjetovanica (u sredini) sa sestrama koje su istoga dana obnovile svoje zavjete u Rijeci

„Povratna karta je u redu”, veli Gale. Radi se, dakako, o povratku u Njemačku. Sanja li još itko o definitivnom povratku u Domovinu?

otiđu roditeljskim kućama, odspavaju i onda opet – na „pijacu”. Kako li gospodarska kriza, a i druge, zna biti ubojita! O mladima bi, zbilja, svi „odgovorni faktori” morali povesti više računa, pomoći im. Svi, kažem. I roditelji i država i Crkva. Bez današnje mladeži bezperspektivno je i sutrašnje društvo i Crkva.

Životinje održale predavanje

U velikom sinjskom selu Brnazama održava se svake godine na posljednju nedjelju u kolovozu tradicionalni „Brnaški dernek” koji u tri dana posjeti i do 15.000 ljudi. Glavna je fešta baš na navedenu nedjelju. Ne manjka pjesme, folklora, igara. Posebno je zanimljiva alka mladih, bez konja dakako, te puzanje „klipa”, „bacanje kamena s rame-na” i „čelična šaka”. Ove su godine organizatori uveli i jednu novost: borbu ovnova i borbu bikova, svojevrsnu koridu dakle. No, na začuđenje goniča i višetisućnog gledateljstva bikovi nisu htjeli „ratovati”. Slično se zbilo i s ovnovima. Svaka im čast! Održali su ljudima izvanrednu lekciju. Ta, životinje ne uništavaju svoje vrste. To je, izgleda, svojstvo samo „pametnom čovječanstvu” za koje jedan Francuz davno napisao: „Što ga više promatram i proučavam, životinje mi postaju draže.”

S biskupima u Biskupiji

U nedjelju 18. rujna našlo se u neka-dašnjem državnom i crkvenom središtu hrvatskoga naroda – u Biskupiji kraj

Knina – petnaestak tisuća hodočasnika da bi proslavili pedesetu obljetnicu Meštrovićeve spomen-crkve Naše Gospe koja je „sačuvala lozu našu”. Svečanu sv. Misu predvodio je kardinal Kuharić u asistenciji s riječkim i šibenskim biskupima te skupinom od stotinjak svećenika među kojima su najbrojniji bili franjevci – čuvari tog posvećenog mjesta. Prisutan je bio i naš ravnatelj mons. Vladimir Stanković. Nažalost, naših vjernika iz inozemstva i njihovih

misionara, kako netko reče, „ni za lijek”, malo. A znali su dolaziti i na nevažnije obljetnice i susrete. Šteta!

Misa je bila dostojanstvena, pjevanje na visini, sudjelovanje naroda izvršno. Začuđuje ipak da je oltar bio premalen i slabo vidljiv, da je ozvučenje bilo vrlo loše i „polovično” i da uloga biskupa Arnerića u obnovi crkve Naše Gospe nije ni spomenuta. A on je to svetište volio kao svoju zjenicu i učinio je vrlo mnogo, najviše, da to Meštrovićevo remek-djelo koje su četnici za vrijeme rata stravično unakazili, zablista u svom prvotnom sjaju. Za vrijeme euharistijskog slavlja predao je hrvatski Kardinal „zlatnu jabuku” pobjedničkoj ekipi u domovinskoj vjeronaučnoj olimpijadi. Lijepo i znakovito. Ipak je to, pomislih, na našim biblijskim olimpijadama u Njemačkoj ljepše i svečanije.

Dan ranije održana je u franjevačkom samostanu u Kninu vrlo uspješna akademija na kojoj je uz pozdrave i predavanje te pjesmu izveden recital znakovita naslova: „Živjeli smo – živjet ćete”.

Da, rekoh sam sebi, živjet ćemo i preživjet ćemo, i kao Crkva i kao narod, ostanemo li vjerni vjeri svojih pradjedova, vjeri Branimira, Domagoja, Tomislava, Krešimira, Zvonimira i Grgura Ninskog, ostanemo li vjerni Isusovu Evanđelju, tom jedinstvenom udžbeniku istine, slobode, ljubavi i napretka.

Ignacije Vugdelija

Ona je prinijela darove na svečanoj Misi u Biskupiji. U sredini: kardinal Kuharić sa šibenskom kapom na glavi.

Vjera je nužno potrebna čovjeku, ma gdje on živio!

Za vrijeme godišnjeg odmora posjetio je urednik „Žive zajednice“ fra Vladimira Tadića, nekadašnjeg misionara u Münchenu, a sada župnika u Gracu na moru, nedaleko od Makarske. U tom vrlo lijepom mjestancu koje broji 850 stanovnika i u kojem fra Vlado vrlo uspješno odjelotvoruje svoje svećeničko poslanje i svoju redovničku karizmu (izdaje i župni tromjesečnik „Slovo života“) urednik je opširno razgovarao sa svojim kolegom i sužupljaninom. Neka fra Vladina razmišljanja i odgovore na pitanja je i zabilježio, uvjeren da će ih čitatelji našega lista sa zadovoljstvom pročitati.

Žz: Vlado, na što si, za vrijeme svoga misionarskog djelovanja u Münchenu, nastojao staviti naglasak, što si htio dati našim vjernicima? I još nešto: velika Münchenska misija trebala je jednu takvu pastoralnu snagu kao što si Ti, a Ti si relativno brzo napustio bavorsku metropolu. Možeš li nam reći zašto?

Tadić: Svojim pastoralnim životom i radom pokušao sam dati svakom čovjeku kao i svoj braći vjernicima koje sam susretao sve ono što mora i treba davati svaki Kristov svećenik i katolički misionar po svom apostolatu i svećeničkoj službi. Kao što su roditelji, jasno, pravi roditelji, dužni voditi brigu za svoju djecu i žrtvovati se za njihov bolji život i odgoj, tako je i svaki svećenik pozvan da se u hrvatskim katoličkim misijama briga i žrtvuje za svakog našeg gastarbajtera i sve skupa, za sve vjernike. I ja sam svojim pregaračkim radom davao s jedne strane duhovnu evanđeosku nauku propovijedajući Kristovu riječ, koja jedina daje snagu, smisao i najveću vrijednost ljudskome životu, posebno životu na putovima tuđine. S druge strane nastojao sam sve naše ljude podariti što objektivnijim slikama stvarnosti njihove odvojenosti od rodne grude i otuđenosti od očinskog doma da se ne bi izgubili za svoju vjeru i za svoj hrvatski narod. Samo rodna gruda, ma kako bila bijedna i ne znam u kakvim se krizama i nestašicama nalazila (kako se danas nalazi), za svakog svog sina i kćerku ima uvijek suzu ljubavi i razumijevanja, a to je ono što ne može dati nijednom Hrvatu, nikakva tuđina ni zarada, ne znam kolika ona bila. Ptica se najbolje i najsigurnije osjeća u svom gnijezdu i jatu. Bez svog jata ptica ne postoji. Ogromni posao je svakog misionara da svoje hrvatsko katoličko raspršeno jato okuplja u tim našim hrvatskim katoličkim misijama. Tko se od njih udaljuje taj postaje izgubljena ptica, ptica bez domovine i bez identiteta.

Najteže je bilo konkretno u Münchenskoj katoličkoj misiji početi s vjeronaukom u školama, gdje je u moje vrijeme bilo 80% katoličke hrvatske djece. Na stotine društvenih, školskih i crkvenih ustanova pokušali smo tražiti vjersku pravdu da nam se omogući vjeronauk u bavorskim školama, gdje Crkva i vjera imaju potpunu slobodu, ali svugdje

smo dobili odgovor da je konzulat zabranio vjeronauk za svu školsku djecu iz Jugoslavije. Osobno sam pisao nekoliko puta i na Kultusministerium Bavarske vlade i uvijek kroz godinu i pol dane dolazio je negativan odgovor s istim objašnjenjem sve do osobne intervencije Josefa Straussa, šefa Bavarske države, koji je jedini pustio suzu za našu katoličku djecu, osobno intervenirajući da se za djecu katoličkih Hrvata otvore sva vrata vjeronauka. To bijaše poslije godinu i pol dana naših „prepucavanja“ za dozvolu vjeronauka. Tada bijah sam s o. Dominikom. A kad se otvorio vjeronauk, onda je počela pristizati pomoć č. ss. i braće svećenika iz domovine. Bez vjeronauka vjerski je život u misiji bio paraliziran, a danas, kako čujem, u misiji je nekoliko svećenika i desetak civila laika (kateheta) i to je ono što sam želio i nastojao ostvariti kao pionir za evangelizaciju i katehizaciju djece.

Suza razumijevanja, kod sve veće pastoralne aktivnosti, nije postojala ni kod traženja većih prostora za naše radnike. Nekadašnji centar u Holzstr. 10 mogao je biti dobar za kakvu ropotarnicu. Zato sam osobno Nadbiskupskom Ordinarijatu uputio par dopisa o teškim uvjetima naših hrvatskih vjernika na što je Ordinarijat odgovorio svestranom pažnjom i omogućio današnji Hrvatski katolički centar u Schwanthaler Str. 98. Da osobno nisam zapeo, možda ni dan danas tog centra ne bi bilo, a o tom se na otvoru i kod blagoslova ni riječi ni reklo. Ipak, hvala Svevišnjemu da se dom u Münchenu ostvario.

Mislio sam, iskren ću biti, da ću izdržati duži rok misijskog djelovanja, ali zbog perforacije čira na dvanaestercu po preporuci liječnika Harlachinske klinike, koji su mi savjetovali sunce i more, našu klimu, vratio sam se i nisam se pokajao. Dijagnoza liječnika bijaše pogođena i moj povratak opravdan: čir me ne muči i raspoloženje mi je odlično, a i ovdje se živi makar nam ekonomske krize zadaju brige. U domovini je pastoralno djelovanje drugoga tipa, jer su društvene prilike drugačije nego li u Njemačkoj ili bilo gdje u zapadnom svijetu. Čovjeka i njegovu dušu ništa ne može toliko odvratiti od vjere i Boga kao težnja za materijalnim dobrima i pohlepa za slatkim životom. Zapad je u tome zarobio čovjeka, obitelj, društvo, a mi u socijalističkom svijetu živimo od danas na sutra prema Očenašu: „Kruh naš svagdanji daj nam danas“. To je velika razlika i prednost vjere i života i odgoja po vjeri. Osim toga ovdje se čovjek u domovini osjeća na svome terenu, u svom gnijezdu i na svom ognjištu. Što nas prilike i problemi (svakojake krize) više muče, više osjećamo jedni za druge, pa i oni koji su dojučer radi marksističkog nazora na život i svijet gledali na Crkvu i vjeru drukčije, danas nerijetko javno izjavljuju: „Kamo sreće da smo se više držali Crkve i vjere, barem bismo mogli mirnije umrijeti“.

Fra Vladimir Tadić

Tako reče javno u Gracu donedavni visoki funkcionar. Teške prilike (ekonomske, odgojne, političke...) daju nam sve veću mogućnost da slobodnije vjerski mislimo, dišemo i živimo, dok se u Njemačkoj, gdje su materijalne mogućnosti sve veće i bolje, zatvara horizont idealima duha, pa makar se slobodno držao vjeronauk u školama. Danas se ovdje više cijeni i poštiva svećenik – župnik i pastoralni djelatnik, makar još ima ostataka borbenog ateizma koji je najveće zlo suvremenog svijeta.

Žz: Ti dobro poznaješ vjerski život naših katolika u domovini i u inozemstvu. Postoje li neke razlike u prakticiranju vjere tih naših dviju vjerskih velikih skupina? Možeš li o tome nešto reći?

Tadić: Osobno se sjećam kako sam nekoć poslije povratka, prije devet godina, pokušao u Šibeniku teoretski braniti življenje vjere na „gastarbajterski“ način jer sam mislio da se u uvjetima potpune vjerske slobode vjera može optimalnije doživljavati i svjedočiti. No, bijaše to pogrešno mišljenje! U Njemačkoj se mogu optimalno organizirati razni vjerski skupovi kao što je olimpijada, hodočašća, folklorni nastupi i vjerske priredbe (Nicolaus, Fasching...), dok se proživljavanje vjere i svjedočenje vjerskog života bolje ostvaruje ovdje gdje nema potpune vjerske slobode i gdje se Crkva zlonamjerno i sistematski proračunato povremeno napada. Recimo, u domovini nema ni poslije četrdeset godina realne osnovice za jednu moguću vjersku feštu, procesiju, čega su vjernici željni. Uzmimo da nije moguće ni preko Velebitskog klanca učiniti jednu vjersku procesiju, jer bi ta procesija ugrozila i zaustavila saobraćaj, a ni koza tim klancem neće proći. Ili u Sinju, za Veliku Gospu, gdje je sav grad prepun hodočasničkih masa, ne može se učiniti vjerna procesija, jer bi omela saobraćaj, a zna se da niti jedno auto toga dana ne ulazi u grad. I vjeronauk, koji ne smije ući u školske klupe, ovdje se bolje prihvaća i uči nego li tamo gdje su najbolji uvjeti. Istina je da je službeni ateizam učinio svoje i da rane koje je on nanio dušama i obiteljima neće zacijeliti ni za sto godina, ali ipak svatko opaža da je ateistički model bio totalni promašaj i apsurd, dok življenje vjere ovdje ostaje jedino svjetlo i snaga. Vjera, uza svu ateizaciju, ovdje zadivljuje i jača, ona je nužna potreba čovjeku, ma gdje on živio.

Gorke su godine tuđine, nikad ih razumjeti nećeš!

Iseljenička molitva

I
Gospode, gdje si utemeljio
Biokovo, Dinaru, Velebit...
bistrinu Jadrana i otoka,
protoke Save, Drave i Bosne,
tamo gdje si nam satao biće
u krilu majke;
a suze s čemerom tuge
u krvi i znoju lijevamo
i kosti ostavljamo
u džunglama i rudnicima zlata
Dalbrige i Pika
na rtovima Ognjene zemlje
i Dobre nade
paleći svijeće obrednice
i tuleći sionske pjesme
spominjući se Hrvatske.

Gospode, oprosti nam sva
zastranjenja za zlatom,
a ove suze što ih prolijevamo
po cestama babilonskim obriši,
jer ovdje nismo trebali biti;
ovdje nije Tvoja i naša
Hrvatska.

II
Budi milostiv svim Jobovima,
braći otuđenoj, na morima,
u džunglama i tundrama:
Afrike, Azije, Amerike,
Australije i Evrope,
gdje god se dižu molitve Tebi
za sunce i more, za zvižduke
bure i dah maestra,la,
za procvat loze i masline,
za miris kadulje, bora i makije,
za cvat vriska, jabuke i trešnje,
za istrunjene kosti otaca,

za dijete tek rođeno
na ispucaloj i sprženoj
zemlji Dinarida.

Budi blagoslovljen, Gospode,
za Zvijezdu
koja vjekovima sjaji na svijetu,
a Ti si joj nadjenulo ime
i prozvao je Hrvatska.

III

Koliki ti još robovi
ne mogu izreći za nju
molitve vjere i Crkve
nit zapjevati iz svega srca
pjesmu Zahvalnicu
u svetištima, katedralama
i crkvama našim?

Gospode, budi blag i svet
u trpnjama sinovima svojim
što leže ojađeni po ulicama
gradova svijeta, ko antilope
u mrežama, sputani od
čežnje i strepnje,
jer ni ptice selice nisu
da bi se u gnijezdo
povratili svoje;

a ova molitva pred Tobom
neka Te zorom požuri
da se vratimo već danas
onamo gdje smo morali
biti, a nismo sada.

Bože, počuj sužnjeve svoje,
pijane od tuđine,
istrigni nam iz ruku
čaje opojne -
pehare sudbine,
ne želimo ih piti,
Gospode!

IV

Koliko ćemo još, Gospode,
bisera i zlata
krvavim žuljima
u suzama sionskim
iskopati i otkupiti
i nanizati u ogrlice plača
po uglovima
tuđinskih kuća?

Koliko ćemo Križnih putova
dovršiti
na pločnicima Jeruzalema,
na rasvijetljenim ulicama
Dalbrigea, Whangaparapara,
Piha, Malmöa,
Vancouvera i Chicaga,
Münchena i Madrida,
Wiena i Pešte,
Londona i Pariza,
čak i u vječnoj zebnji
logora 217 - Voroskoja 16
u tundri Sibira.

Gospode! Pogledaj!
Sužnji smo na vodama Babilona,
čekamo znak tvoga
smilovanja.

V

I ovdje smo, bez dvojbe,
Gospode, sinovi Tvoji,
zastavu našu s križem
dižemo u plamenovima
ognja rasplamsalog
žuđeci za stijenom
od koje smo otklesani;
Gospode,
ko' komarci na ledu
izginut će potomci
naši.

Vrati nas, o Bože,
tamo gdje nismo, a morasmo
biti.

Gospode,
daj nam znak ljubavi svoje.

VI

O neutješena majko sinova,
kao ovce lutamo tuđinom;
velika će biti tvoja sreća
kad se vratimo
u krilo tvoje,
na sveto ognjište otaca.
Mi se razbježasmo
desno i lijevo
sanjajući o sreći i slobodi,
o moru bogatstva
i nepreglednoj pretilini
velikih stada;
gladni sanjamo smirne i zlata
na grbama deva,
a probuđujemo se
kao Jobovi na bunjištu.
Gospode,
budi nam milostiv,
pijani smo, ali ne od vina;
buncamo, ali ne od droge;
ne Tebi je od iskona
da na propadnemo.
Vrati nas
gdje smo trebali biti,
a nismo sada.

VII

Gospode,
čežnje su naše hramovi
a srca nam tornjevi
a s kojih brecaju zvona
i vjeruje Jobovsko Credo
u Izvor života;
rasplinut će se sve tame
i sve suze
i svi nam blagdani
na ognjištima tuđine
i postat ćemo ponovo
novorođenčad i sretni,
bistri i čisti u duši
kao djeca,
ako steknemo milost
i ako nas čuješ
u molitvama našim
već danas,
Gospode.

Mi čekamo znak milosrđa
Tvoga.

VIII

Negdje tamo, Gospode,
preko svih mora,
oceana i svih gora,
iznad vrhunaca
Velebita, Dinare,
Biokova i Papuka gore
orao gnijezdo savija i pjeva:

Što je Pittsburgh i Buenos Aires
dok se zaboravlja Zagreb i Siget.
Što je Pensylvanija
dok se ore Slavonija, Banat i Bačka.
Što su slapovi i vrtovi mirisa Nijagare
dok žubore Neretve, Krke i Cetine.

(nastavak na sl. str.)

Bez vjere i najciviliziranije društvo, makar
to bilo njemačko, jednom upada u frustraci-
ju života i životnog smisla. Prema tome, uza
sve naše vjerske i društvene krize, ja ostajem
za ovakav način življenja i svjedočenja vjere
kakav je danas u domovini, posebno kakav
se osjeća kod novih mladenačkih pokreta
koji se rađaju.

Žz: Što bi kao župnik na prekrasnom našem
Jadranu želio poručiti našim hrvatskim mi-
sionarima i vjernicima u Evropi i po svijetu?

Tadić: Treba da i mi u domovini i vi raspršeni
po Evropi i svijetu sve više uvijek spoznajemo
i sve više ljubimo Isusa Krista i temeljne
istine njegove nauke i ljubavi. To vrijedi za
svakoga, bio vjernik ili svećenik. I želim reći
da sam na povratku iz Njemačke u domovi-
nu ponio onu knjigu „Tišina usred buke”,
koju si ti kao urednik „Žive zajednice” dosta
propagirao, jer je zaista izvrsna za svakoga
našeg vjernika. Čini mi se da ju je napisao
pok. stuttgartski biskup Georg Moser, tvoj
prijatelj. Upravo je potrebna našim radnici-
ma u Njemačkoj. Ja sam po dolasku i povrat-

ku u domovinu „snimio” svaku dušu našega
„čove” u domovini i tuđini u svojoj zbirci
„Svjetlo posred tame”, koju upravo dajem u
tisak. U njoj će svaki suvremenik pronaći se-
be i svoj život i svijet izmučene duše i sredi-
ne. Svim misionarima i našim izmučenim
„gastarbeiterima” u tuđini posebno sam
posvetio „Iseljeničku molitvu” koja im mo-
že postati duhovna snaga i jakost na svim be-
spućima tuđine. Eto, to „Svjetlo posred ta-
me” iskreno preporučujem misionarima i
svim vjernicima širom Evrope, kako bi svi
sačuvali i vjeru i ljubav i svoju nacionalnu
svijest, kako bi svi zajedno ostali u sigurnom
jatu svog hrvatskog integriteta. Uz tu prepo-
ruku pozdrav i svako dobro uz Božji blagos-
lov svima misionarima i vjernicima do kojih
dođe i dolazi „Živa zajednica”, a posebno
pozdravljam i sjećam se svih misionara i na-
ših hrvatskih vjernika u Münchenu. Napose
iskreni pozdrav i čilo zdravlje o. Dominiku
Šušnjari, dugogodišnjem Oberseelsorgeru i
voditelju Hrvatske kat. misije München.

Žz: Srdačna hvala za ovaj razgovor.

AUGSBURG

Hodočašće u Rim, Asiz i Padovu

Od 31. svibnja do 5. lipnja grupa hodočasnika iz Hrvatske katoličke misije Augsburg pohodila je Rim, Asiz i Padovu. Rano ujutro 31. svibnja krenuli smo autobusom – 49 na broju. Društvo je bilo raznoliko – najmlađa Mirela je imala nepunih sedam godina, a najstarija Dragica 62. Uz molitvu i pjesmu napredovali smo prema jugu. Čim su iza nas ostale Alpe nasmiješilo nam se sunce. U predvečerje smo stigli u vječni grad Rim.

1. lipnja smo već u 9 sati bili na Trgu sv. Petra i strpljivo čekali s desetak tisuća vjernika iz cijelog svijeta do 10,30 kada se pojavio papa Ivan Pavao II i održao uobičajenu audienciju. Nismo imali čast da nas pozdravi na hrvatskom jeziku, ali smo spomenuti u njemačkoj jezičnoj skupini. Audiencija završava u 12 sati molitvom i Papinim blagoslovom.

Potom smo odmah krenuli u razgledanje velebne bazilike **Sv. Petra**. Divili smo se geniju Michelangelu i veličanstvenom skladu u kom se gube dimenzije, kupoli, mozaicima. Popeli smo se i na kupolu i odozgo pogledali cijeli Vječni grad.

Potom vožnja autobusom u katakombe **Sv. Sebastijana**. Tu u katakombama doživljavamo onu pravu i tvrdnu vjeru prve Crkve i kršćanskih mučenika. Pater kapucin nas vodi kroz dio nepreglednih hodnika, tumači i ispravlja jednu zabluđu. Do sada smo čuli i čitali da su se u katakombama kršćani sakupljali na molitvu, lomljenje kruha i tu se i sahranjivali. Pater pak tumači da su se kršćani u katakombama samo sahranjivali jer je bilo nemoguće dulje boraviti u zatvorenim podzemnim hodnicima bez provjetravanja u kojima su bila tjelesa u raspadanju. Na

molitvu su se sastajali potajno u kućama kao što stoji u Djelima apostolskim.

Tu je grob mučenika sv. Sebastijana, tu je podignuta i najstarija crkva na svijetu, tu su bile čuvane i skrivane kosti apostolskih prvaka sv. Petra i Pavla. U pokrajinskoj kapelici sv. Fabijana smo proslavili sv. Misu i ojačali vjeru na grobovima mučenika.

Slijedi pohod bazilici **Sv. Pavla izvan zidina** koja je podignuta na mjestu gdje je sv. Pavlu odsječen glava.

U četvrtak 2. lipnja proslavili smo euharistijsko slavlje Tijelova u skladnoj i na molitvu pobudnoj kapelici matične kuće školskih sestara sv. Franje. Nakon kraćeg razgovora s hrvatskim sestrama krećemo autobusom u razgledanje starog Rima. Na svakom koraku neka znamenitost i neki ostatak tisućljetne povijesti. Penjemo se na brdo gdje je Garibaldijev spomenik, vozimo se kroz stari Traverre, kraj rimskog teatra, Kapitolija, monumentalnog spomenika Domovini iz prošlog stoljeća, neizostavna posjeta fontani Di Trevi i bacanje novčića da bismo se opet povratili u Rim, pohod crkvi Santa Maria Maggiore, potom rimskoj katedrali Sv. Ivana Late-ranskog i Svetim stepenicama, kojima je kročio Krist kada su ga vodili Pilatu na sud, kojima vjerni puk uzlazi u dubokoj molitvi na koljenima. Odatle se spuštamo do Kolo-seuma, koji u svojoj monumentalnosti ostavlja mučan dojam jer je prenatopljen neudržanom krvlju prvih kršćana.

Poslije ručka obilazak grada po slobodnom izboru. Jedni su razgledali Rimski trg i pohodili grob posljednje bosanske kraljice Katarine u crkvi S. Maria d'Aracoeli, drugi su došli i do Španjolskog trga. I tako se završio i taj nezaboravni ujedno i posljednji dan posjete Vječnom gradu.

U petak ujutro 3. lipnja ostavljamo iza sebe Rim i stižemo u srce Umbrije, u **Asiz**. Poho-

dismo Porciunkulu. Tko poznaje duh sv. Franje, tu doživljava koliko je veličanstvenija ona mala crkva od velebne bazilike u kojoj se nalazi. Tu je mjesto gdje se sv. Franjo rado povlačio na molitvu tražeći svoj put, tu je ujedno i mjesto gdje je u smiraj dana blagoslovivši rodni grad blago preselio u vječnost.

Nakon toga pohod crkvi Sv. Damjana u kojoj je Krist s križa pozvao mladog viteza Franju koji se nalazio u fazi traženja životnog puta, da obnovi Crkvu koja se počela rušiti. A onda idemo u crkvu sv. Klare pa u Svečevu crkvu. Zahvaljujući hrvatskom konventualcu patru Žugaju slavimo sv. Misu na Svečevu grobu a potom razgledamo baziliku i čuvene freske triju najpoznatijih slikarskih škola iz trinaestog stoljeća u Italiji. Odlazimo ojačani duhom sv. Franje i njegovim primjerom da se i u siromaštvu može biti bogat i velik.

Nakon konaka u blizini Perugie krećemo 4. lipnja prema Firenci. U kratkom pohodu pogledali smo crkve Sancta Maria Nuovo, čuvenu katedralu i krstionicu sv. Ivana Krstitelja.

Nastavljamo put prema sjeveru i stižemo u hotel u blizini Padove. Nakon večere izlet u Veneciju koju doživljavamo u njenom noćnom izdanju, gdje ostajemo do 23 sata.

U nedjelju 5. lipnja odlazak u **Padovu**. Na grobu sv. Leopolda Bogdana Mandića slavimo sv. Misu i razgledamo svetište. Potom kratki pohod u baziliku svima dragog sveca sv. Ante, obilazak groba, razgledanje bazilike, kupovina moći i drugih uspomena a onda, uz kišu, povratak u Njemačku.

Kad smo oko 22 sata stigli u Augsburg bili smo sretni jer smo za kratko vrijeme mnogo lijepog vidjeli, duhovno se duboko obogatili a kao zajednica zbližili, sa željom i ubuduće zajedno hodočastiti – možda dogodine u Fatimu.

Niko Radat

(nastavak s prednje str.)

**Što su Haiti i Kanaridi
dok se na suncu žare i peku
Kvarneri, Kornati i Paklenidi.**

Gospode, oslobodi svoj narod
iz proklete tuđine
i ovog progonstva.

IX

Probudi! Probudi! Odjeni nam dušu!
Najsajnijom budnicom, o Gospode!

Da pođemo tamo
gdje moramo se vratiti
i odmoriti kosti slomljene
na najsajnijoj Zvijezdi
kojoj si Ti nadjenao ime.
Tvoji ćemo ostati i tamo
gdje smo morali biti,
na najljepšoj Zvijezdi
koju si prozvao Hrvatska.

Budi s nama, Gospode,
ovdje i uvijek,
dok očekujemo znak
smilovanja Tvoga.

Vladimir Tadić

Augsburški vjernici na Trgu Sv. Petra u Rimu

Dva vrijedna pomagala

Rođenje i krštenje vašega djeteta

Kako li nemoćan dolazi čovjek na svijet, kako ovisan o drugima? Vrijeme od začeća, preko trudnoće pa do četvrte godine života presudno je za svako ljudsko biće. Roditelji se raduju novom stvorenju, svojoj od Boga darovanoj stvaralačkoj moći. Treba se radovati, biti ponosan i Bogu zahvalan. Ali roditelji se i boje, strahuju. Boje se odgovornosti, boje se da nešto krivo ne naprave. Kako dijete oblačiti, hraniti, odgajati, ljubiti...? Nema više velikih obitelji. Ne uči se roditeljski posao odgoja kod kuće, nema djeda ni bake. Stoga će svim mladim roditeljima dobro doći ilustrirana brošura „Dijete (das Baby)“ koju je izdala Savezna centrala za zdravstveno prosvjeđivanje u Kölnu. Brošura je prevedena na vrlo lijepi hrvatski jezik, izuzmu li se posljednje stranice u kojima ima dosta „mješavine“.

Brošura „Dijete“ naručuje se **besplatno** na: Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, Postfach 910152, 5000 Köln 91.

Drugo pomagalo su „Pisma roditeljima – Du und wir“, namijenjena također odgoju, ali u prvom redu vjerskom, Pisma

Vrijeme od začeća pa do četvrte godine života presudno je za pravilan razvoj svakoga ljudskog bića

se šalju od rođenja do desete godina života **četiri puta godišnje**. Pisma je prevedla „Kršćanska sadašnjost“, a dobivaju se isto tako **besplatno**.

Što učiniti? Naručiti potrebni broj pisma (broj 1) za čitavu godinu. Kad se obavlja razgovor s roditeljima prije krštenja djeteta, a to je vrlo važno, tada se roditeljima preda prvo pismo, ispuni poštanska karta koja je stigla s pismima, a sve ostalo onda obavlja centrala u

Aachenu. Pisma se naručuju na: Einhard Verlag, Postfach 1426, 5100 Aachen.

Karta se ispunja samo kod prvog djeteta, a ukoliko roditelji nisu dobivali ta pisma, tada se to može učiniti i za drugo i slijedeće dijete.

Šteta je propustiti ove šanse, pogotovu kad se radi o malom trudu. Roditelji će nam biti zahvalni, a bit će lakše voditi razgovor o svetom krštenju, vjerskom odgoju i sl.

Mato Kljajić, Aachen

WUPPERTAL

Vicepobjednici kod biskupa

Po vlastitoj želji i samoinicijativi pozvao je pomoćni kölnski biskup **dr. Klaus Dick** vicepobjednike s ovogodišnje biblijske Olimpijade u Frankfurtu, **grupu iz Wuppertala**, na jedan sastanak. U podužem razgovoru s mladima, uz kolače i kavu, biskup se interesirao za ovakve skupove, način organiziranja i pripreme natjecatelja. Posebno ga je interesiralo da li postoje poteškoće u hrvatskom jeziku kad je riječ o točnom i preciznom izražavanju. Tema Olimpijade ga je silno interesirala, pa je i razgovor u tom pravcu zapodjenuo. U razgovoru s njim naši su uzvanci pokazali da nisu još sve zaboravili.

Čestitao je našim „olimpijašima“ i potaknuo ih da i u buduću tako uspješno i marljivo rade. Naglasio je da je to i čast za nadbiskupiju Köln da se jedna skupina s njezinog područja, u tako jakoj konkurenciji, tako visoko plasirala.

Na kraju se sam biskup zaželio uslikati s drugoplasiranim.

Promatrač

Biskup Dick s wuppertalskim vicepobjednicima na ovogodišnjoj Biblijskoj olimpijadi

OGLASI

Obitelj u Kölnu traži gazdaricu ili žensku osobu koja poznaje kućanske poslove i koja bi bila voljna pomoći u odgoju djece (10 i 17 godina). U kući se govori hrvatski. Ponude poslati na šifru: **Radio**.

Hodočašće u Svetu zemlju

„Živa zajednica“, glasilo hrvatskih katoličkih misija, organizira od **18. do 25. veljače 1989. godine** hodočašće u Svetu zemlju. Voditelj je fra Ignacije Vugdelija, urednik. To je njegov šesnaesti po redu hodočasnički posjet Isusovoj zemlji. Cijena kompletnog aranžmana (polupension, hoteli, let, vožnja autobusom, ulaznice i dr.): **1.550.- DM**. Prijave se primaju do 15. siječnja 1989. g. Broj mjesta je ograničen. Zato se valja navrijeme prijaviti.

Prodaje se kuća u Zagrebu-Dubrava, blizu tramvaja. Kuća ima 130 m², 2 useljiva dvosobna stana, građevinsku dozvolu za nadogradnju, garažu i 100 hvt. vrta, prostor za radionicu i telefon.

Obratiti se na tel. u Münchenu: 089 / 7 69 19 90 ili u Zagrebu: 041 / 25 91 96.

Vijesti iz Naddušobrižničkog ureda

Premještaji i promjene u hrvatskim misijama

Ove godine ima u hrvatskim kat. misijama u SR Njemačkoj izrazito više premještaja i promjena nego dosadašnjih godina. Vjerojatno zato jer je ove godine bio izbor novih provincijalnih uprava u mnogim redovničkim zajednicama. Mnoge promjene u domovini utjele su i na premještaje u inozemnoj pastvi. Donosimo promjene u pojedinim misijama!

Bad Säckingen

Dosadašnji hrvatski misionar **p. Božo Rimac** odlazi na dužnost u domovinu, a na njegovo mjesto dolazi **p. Božo Bugarija**, franjevac trečoredac.

Berlin

Sestra **Jela Marijić**, franjevka iz Sarajeva, odlazi na novu dužnost u domovinu, a na njezino mjesto dolazi s. **Amabilis Jurić**, također franjevka.

Düsseldorf

Pastoralna surdanica s. **Zdenka Čavar**, franjevka, preuzima novu dužnost u svojoj hercegovačkoj provinciji, a na njezino mjesto dolazi s. **Vladimira Vučić**.

s. Vladimira Vučić

Duisburg

Dugogodišnja past. suradnica s. **Vjera Posavec** napušta SR Njemačku i odlazi u mirovinu u svoju provinciju sv. Vinka, u Zagreb.

Ebersberg

Nedavno osnovanu misiju u Ebersbergu, koja je odijeljena od misije München, preuzima **p. Miro Modrić**, dosadašnji dušobrižnik u Münchenu.

Erlangen

Nekadašnji hrv. misionar u Nürnbergu a sad a Erlangenu **p. Franjo Marušić** preuzima župu u Zagrebu a na njegovo mjesto dolazi su-brat salezijanac **p. Franjo Petrinjak**.

Frankfurt (M)

Dugogodišnji misionar u SR Njemačkoj **p. Rafael Begić OFM** preuzima novu dužnost u domovini a na njegovo mjesto dolazi **p. Ivan Križanović**. I **p. Stjepan Grgat** odlazi na novu dužnost u Split, a na njegovo mjesto dolazi **p. Draško Teklić**.

Freiburg

Franjevka školskih sestara iz Splita s. **Stella Mijić** odlazi u domovinu a u Hrv. misiju dolazi s. **Ljubica Bilobrk**.

s. Ljubica
Bilobrk

Gummersbach

Prema novom pastoralnom planu nadbiskupije Köln predviđen je još jedan svećenik za područje Hrv. misije Köln. Zato se dosadašnji dio Gummersbach i Bergisch Gladbach odvajaju kao posebni dio koji preuzima **p. Nediljko Jerkan OFM**.

Karlsruhe

Milosrdnica s. **Danijela Juriša** odlazi u mirovinu a na njezino mjesto dolazi s. **Ana Marija Turković**.

Köln

Umjesto gđice **Ivanke Fanuko** tajničku službu u misiji preuzima gđica **Željka Marić**.

Željka Marić

Krefeld

Dugogodišnji hrv. misionar **p. Franjo Mušura**, franjevac iz Sarajeva, odlazi u mirovinu, a Hrv. misiju preuzima **p. Mato Martić**.

Mainz

Dugogodišnji hrv. misionar u Mainzu **p. Stjepan Pavić** odlazi na novu dužnost u München, a na njegovo mjesto dolazi **p. Stanko Dotur**, dosadašnji misionar u Münchenu.

München

Dosadašnji voditelj misije **p. Josip Zrnčić** odlazi na novu dužnost župnika i gvardijana u Sinj, a na njegovo mjesto dolazi **p. Mirko Marić** iz Waiblingena. **P. Stanko Dotur** odlazi u Mainz a na njegovo mjesto dolazi **p. Ante Maleš**. Na mjesto **p. Mira Modrića** koji odlazi u Ebersberg dolazi iz domovine **p. Branko Brnas**.

Nürnberg

Dosadašnji voditelj Hrv. kat. misije u Nürnbergu **p. Stjepan Bolkovac**, salezijanac, odlazi na novu dužnost u Zagreb – zamjenik mnp. provincijala, a njegovu dužnost preuzima **p. Niko Šošić**, također salezijanac.

Pforzheim

Voditelj Hrv. misije **p. Ivo Nedić**, salezijanac, odlazi za župnika u Split, a novim voditeljem je imenovan **p. Mihael Rodić**. **P. Jozo Kljajić** dolazi iz domovine u misiju Pforzheim za dušobrižnika.

p. Jozo Kljajić

Rosenheim

Dosadašnji voditelj misije Rosenheim **p. Josip Lucić** preuzima Hrv. misiju u Waiblingenu, a na njegovo mjesto dolazi **p. Tomislav Duka** iz Sindelfingena.

Sindelfingen

Voditelj Hrv. kat. misije Sindelfingen **p. Tomislav Duka** preuzima misiju u Rosenheimu. Voditeljem misije u Sindelfingenu imenovan je **p. Ante Bilić** iz Stuttgarta.

Singen

Dugogodišnji misionar **p. Drago Tolj** preuzima dužnost zamjenika provincijala franjevačke provincije, a na njegovo mjesto dolazi **p. Vladimir Ereš**.

Stuttgart

Dosadašnji dušobrižnik u Stuttgartu **p. Ante Bilić** preuzima Hrv. misiju u Sindelfingenu, a na njegovo mjesto dolazi svećenik iz domovine **p. Damjan Čovo OFM**.

VS-Villingen

Dosadašnji privremeno zaposleni past. suradnik gosp. **Ivan Bošnjak**, dip. teolog, namješten je zastalno u misiji kao past. suradnik.

Schwäbisch Gmünd

Vlč. Ilija Petković, svećenik mostarske biskupije, preuzeo je Hrvatsku misiju u Schwäbisch Gmündu, a dosadašnji voditelj **vlč. Marijan Bevanda** preuzima dio Hrv. kat. misije u Balingenu.

vlč. Ilija Petković

Waiblingen

P. Mirko Marić, dosadašnji voditelj misije, premješten je u München za voditelja misije, a na njegovo mjesto dolazi **p. Josip Lucić** iz Rosenheima.

Wiesbaden

P. Nediljko Jerkan, franjevac zadarske provincije preuzima novoosnovanu misiju u

p. Augustin Vlašić

Gumersbachu, a na njegovo mjesto dolazi **p. Augustin Vlašić OFM**. Iz misije Wiesbaden također je premještena **s. Vida Hrsto** i odlazi u domovinu.

Onima koji dolaze nazivamo dobrodošlicu, a onima koji odlaze želimo sretan put. I jednima i drugima pak želimo krepko zdravlje, obilje Božjeg blagoslova i puno uspjeha u radu za kraljevstvo Božje.

Rüsselsheimski pobjednici na nagradnom putovanju**„Zlatne djevojke” oduševljene „Lijepom našom”**

Za osvojeno prvo mjesto na ovogodišnjoj Biblijskoj olimpijadi u Frankfurtu dobili smo kao nagradu putovanje u domovinu. Sjedimo sada u sobi i razmišljamo o tom divnom vremenu.

Na put smo krenuli 7. 9. 88. Sutradan smo došli na zagrebački kolodvor u rano jutro, pospani ali sretni da smo u domovini.

Odmah ujutro, na Malu Gospu, pošli smo u hrvatsko nacionalno svetište Mariju Bistricu. Dok smo slavili Boga, stvarno smo osjetili što to znači biti i osjećati sa svojim narodom.

Također smo suosjećali s Isusom dok smo pratili Križni put do Kalvarije kroz djela poz-

natih kipara. Zatim smo vidjeli znamenitosti naše hrvatske povijesti: Gupčevu lipu i dolinu u kojoj je A. Mihanović spjevao „Lijepu našu”. Slijedio je Trški Vrh. Posebno nas je zanimala legenda o kipiču BDM, koji je centralna figura tog mjesta. Vidjeli smo Krapinskog pračovjeka. Svršetak tog poucnog dana, kao mali vrhunac, bilo je Marijansko svetište Remete. Ono što smo saznali o odvjetnici Hrvata u Remetama tako nas je oduševilo da smo umor toga dana brzo zaboravili. Slijedećeg dana, 9. 9., obišli smo Zagreb. U blizini Trga Republike, na kojem se nalazi Manduševac, nalazi se i mala kapela „Ranjeni Isus”. Neobično je to što se nalazi pod neboderom. Lijepo je to da se za par trenutaka može u kapelicu ući, pobjeći od gradske buke i naći svoj unutrašnji mir u molitvi. Nakon toga smo prošli kroz „Kamentia vrata” i hodali stopama Tina Ujevića. Odjednom se pred nama stvorila crkva Sv. Marka. To nas je posebno zanimalo. Jer nije to više slika iz novina, nego stvarnost koju smo doživjeli. Tako oduševljeni krenuli smo pješke prema „Gospi Lurdskoj” u Zagrebu. Tu smo mogli napokon vidjeti sobu dobrog o. A. Antića o kojemu smo već toliko toga čuli.

Poslije toga smo se malo kulturno obogatili razgledajući Strossmayerovu galeriju i kazalište. No, najviše nas je oduševio muzej Mimara. Na kraju dana posjetili smo groblje Mirogoj.

U subotu ujutro krenusmo prema nacionalnom parku „Plitvice”. Toliko smo se divili toj prirodnoj ljepoti da smo ostali bez teksta. Predvečer smo pjevajući pošli u Split. U jutro tog četvrtog dana, prije svete Mise u „Gospi od Zdravlja”, obišli smo najvažnije zna-

menitosti Splita. Obišli smo Kaštelet u kojem su izložena Meštrovićeva djela u drvetu. Naravno, da smo bili i u njegovoj galeriji i divili se njegovim djelima u kamenu.

Ponedjeljak – u prvom je planu bilo Međugorje, a uput smo vidjeli Imotskajezeru, crkvu u Kočerinu i Široki Brijeg.

Na povratku smo vidjeli dvoje vidioca. U posljednjenim satima stigli smo u Makarsku gdje smo u samostanu razgledali malakološki muzej školjaka. Poslije kratkog odmora na obali posjetili smo svetište Vepric.

Utorak nam je počeo posjetom arheološkom muzeju u Splitu. Gledajući te ostatke i starine Hrvatske mogli smo se uživjeti u vrijeme u kojem su živjeli naši predci. Istog dana obišli smo Sinj, pomolili se Gospi Sinjskoj i nastavili obilaženje Cetinske krajine. Glavna točka programa bio je posjet crkvi Svetog Spasa. U crkvi smo od sveg srca otpjevali pjesmu „Spasitelju dobri Isukrste”.

Naš glavni cilj, u srijedu, bio je grad Solin.

Hodali smo po ruševinama stare Salone i bili u kući F. Bulića. Njegova je zasluga da su sačuvane neke iskopine. Na taj dan smo osim toga bili u Dicmu i Otoku gdje smo upoznali obitelj našega fra Tihomira.

Četvrtak je bio naš zadnji dan u Splitu, u gradu koji nam je postao vrlo drag.

Teška srca pošli smo iz Splita u Zagreb gdje smo vidjeli katedralu, a vrhunac toga dana, a ujedno i našega hodočašća, bio je posjet kardinalu Kuhariću i mons. Stankoviću.

Sada smo u Rüsselsheimu i mislimo na nezaboravne doživljaje.

Sretni smo što smo mogli sve obići i vidjeti. Za to mnogo zahvaljujemo našem fra Tihomiru i našoj sestri Mirjam. Ali ipak najljepše je bilo da smo to vrijeme proveli sa svojim narodom, u svojoj zemlji.

Rüsselsheimske „zlatne” djevojke

Rüsselsheimski pobjednici na ovogodišnjoj Bibl. olimpijadi kod kard. Kuharića

AACHEN

Očinski i majčinski biskup

U lijepoj uspomeni ostala nam je sv. krizma iz 1982. godine, kao i „naš“ aachenski biskup **dr. Klaus Hemmerle**, koji je tada krizmao 17 mladih naše misije.

Lijepo je propovijedao, srdačno slavio s nama u dvorani St. Ursula.

Ipak ova sv. krizma koju smo slavili na Tijelovo, 2. lipnja o. g., ostat će nam u još ljepšoj uspomeni.

Ovoga puta nas je posjetio naš pravi pravcati biskup, biskup naše krvi i našega mesa (osjećaja), **Josip Arnerić**.

Svaka čast svim stranim biskupima svijeta, ali samo naš biskup poznaje u potpunosti naše poteškoće i nevolje.

Umirovljeni biskup Josip Arnerić pokazao se kao veliki poznavatelj „malog čovjeka“, kao poznavatelj i ljubitelj radništva i seljaštva.

Došao je ne samo 20 minuta, nego 2 cijela dana prije slavljenja sv. potvrde.

Misija mu je u utorak navečer, 31. svibnja, pripremila mali prijem uz zakusku.

Bio je to razgovor prijatelja koji se dobro poznaju i vole.

Prisutne je zanimao biskupov pastirski život, a on je od prisutnih zahtijevao da iznesu svoje probleme i želje.

U srijedu, 1. lipnja, bili su krizmanici na redu. Biskup je htio vidjeti kako su pripremljeni za sakrament sv. potvrde.

„Što hoćete od mene, zašto ste me zvali u svoju misiju?“ bilo je prvo pitanje.

„Želimo se krizmati“, snašli su se mladi.

Nasmijao se simpatično, kao što se simpatično nasmijao i poslije prijatelja da će možda nekoga odstraniti od primanja sv. potvrde. Sedam svetih sakramenata znali su krizmanici. Koji je najvažniji među njima, znali su također. S darovima Duha Svetoga očito je „škripalo“.

„Škripalo“ je također i s hrvatskim. S tom činjenicom utješio je otac biskup katehetu, kada se ovaj pokušao ispričati za ne baš najbolju pripremljenost krizmanika...

I konačno dugo očekivani dan, Tijelovo, 2. lipnja. Dan slavljenja sv. krizme.

Sv. Misa je počela u 13 sati – uobičajeno vrijeme za nas.

Počelo je s procesijom kroz crkvu. Potom je fra Mato pozdravio oca biskupa.

Tom pozdravu pridružio se u ime svih krizmanika Stipo Nađ. Iznio je u pozdravu svu problematiku druge generacije u tuđini:

„Ovdje smo, a nismo ovdje...“

Kada je Stipo poslije pozdrava pošao na mjesto, otac biskup ga je upravo majčinski zagrljio, zahvalio mu i poljubio ga.

Zajednica je bila dirnuta.

Prijateljski razgovor

O čemu razgovoraju dvojica biskupa – aachenski dr. Klaus Hemmerle i umirovljeni šibenski biskup mons. Josip Arnerić? Pa, zna se. O Crkvi, o Biskupskoj sinodi, o Crkvi u Nizozemskoj (mons.

Arnerić se upravo vratio iz Nizozemske gdje je krizmao), o Crkvi u Hrvata...

Ugodan razgovor starih znanaca i prijatelja. Aachenski biskup poznat je i na „riječima i na peru“. Osim toga vrlo je komunikativan i jednostavan. A i naš je svima poznat upravo po pristupačnosti, otvorenosti i srdačnosti.

Biskup Hemmerle (lijevo) u razgovoru s kolegom Arnerićem

Propovijed biskupova bila je zapravo „šetnja kroz stoljeća“, do prve kršćanske zajednice kojoj je upravo došao jedan od apostala u posjet, i opominje, jača braću i sestre u vjeri.

Tako je i biskup dotakao najbolnije točke hrvatskog puka:

pobačaj, psovku, razrušene obitelji, radi čega upravo djeca najviše trpe.

„Vratiti Isusa i molitvu u obitelji“, naglasio je propovjednik.

Nekima se učinila propovijed duga – a zanimljivo, mladima ne; i oni su zapamtili posebno ono što se na njih odnosilo:

da se klonu pornografije i da se više trude oko svoga materinskog hrvatskog jezika.

Kod samog dijeljenja sv. potvrde posebno je naglasio ime Željko, njega izdvojio od ostalih krizmanika, pohvalio ga za kršćansku izdržljivost podnošenja bolesti, zagrljio ga i poljubio.

Nakon što je krizmao 31 mladih i jednog odraslog Nijemca, pohvalio je voditelja misije i njegove suradnike za dobro vođenje misije, za njezino napredovanje, može se reći cvjetanje.

Pokazao je to posebno dan krizme: divan ugođaj, velik posjet, dobro pjevanje.

Pjevanje je znatno napredovalo otkako je gospođa **Vera Cernić** zborovoditeljica.

Na oltaru su bili, uz biskupa, fra Mato i đakon Josip Sunara.

Poslije misnog slavlja biskup je otišao na ručak tamo gdje je najviše ljudi bilo zajedno, a to je i najpravednije. Bio je u dvorani Crvenog križa, gdje su 4 obitelji zajedno slavile svaka sa po 25 gostiju. Domaćice su cvjetale, jer im je otac biskup sve pohvalio i domaći kruh, i sarmu, i salatu, i domaće vino. Da to nije samo pusta hvala, pokazao je to i dobrim tekom. Poslije ručka se malo zapjevalo i ne čekajući naručene pjevače.

Zadivljuje biskupova svježina pored njegovih 77 godina, bio je to za nj naporan dan. Biskup se pozdravio s prisutnima i otišao posjetiti kolegu biskupa Hemmerlea.

Ni za organizatore ovog slavlja u dvorani nije bilo tako – valjalo je na mnoge stvari misliti. No kad sve uspije: i misno slavlje i ručak, te kad su svi gosti zadovoljni, pogotovu dragi gost misije, tada se zaborave svi naponi. Šteta što više obitelji nije skupa slavilo, bilo bi još ljepše. Ipak svi su izrazili želju za što više ovakvih biskupa. Josip Sunara, đakon

Uz Tjedan stranih sugrađana

„U vrtu moga djetinjstva”

Alice Miller, poznata švicarska psihoanalitičarka, napisala je uz mnoge stručne knjige i jednu s naslovom „Am Anfang war Erziehung” (U početku je bio odgoj). U tom svom djelu ona govori o utjecaju djetinjstva na kasniji život odraslog čovjeka. Djetinjstvo bez ljubavi, djetinjstvo strogoće i kažnjavanja, gotovo nužno vodi do zastranjivanja, patoloških pojava, duševnih i tjelesnih oboljenja. Stoga svako liječenje neke od tih bolesti polazi od djetinjstva. To je odmatanje klupka do samog početka, može se reći do začeca, do u ljubavi ili bez ljubavi začetoga. Ona je u toj knjizi analizirala djetinjstvo Adolfa Hitlera (svima poznatog zločinca), Jürgena Bartscha (ubio 4 dječaka) i Kristine N. (ovisne o drogi).

Kad se danas govori o problemima gastarbajtera, stranaca, emigranata, većinom se to čini s ekonomskoga ili političkog stanovišta, karitativnoga ili humanog (radi diskriminacije gastarbajtera), ali rijetko se analizira što znači činjenica biti bez doma, domovine, biti takorekuć iskorijenjen, iščupan iz svoga naroda, svoje obitelji, iz „vrta svoga djetinjstva”.

Život bez domovine je životarenje

Knjiga Marije Cardinal* „Put u Alžir ili u Vrtu moga djetinjstva” (Die Reise nach Algerien oder Im Garten meiner Kindheit, Rohwohlt Taschenbuch Verlag, Hamburg, Nov. 85) govori uvjerljivo, drastično, o vraćanju djetinjstvu, vraćanju korijenima. Dirljivi su njezini opisi života bez Alžira, bez rodnog kraja, bez stare domovine. Doslovce piše: „Živjeti drugdje a ne tamo, izmijenilo je za mene smisao riječi život. Živjeti drugdje postalo je za mene isto što i životariti, svoj život organizirati, strukturirati, planirati... Otkako više ne živim u Alžiru, za mene postoji samo patnja, ferije, borba” (str. 7). Na drugom mjestu kaže: „Skoro će 24 godine da sam napustila svoju domovinu, a ona mi nedostaje. 24 godine! Taj nedostatak je kao vrtoglavica, vrtoglavi ponor kroz koji sve prolazi: smrt, ljubav, sloboda, politika, političko, tijelo? refleksija, glad, povijest, ja, ti, vi, kuća, ulica... sve” (str. 9).

Gdje je „vrt djetinjstva” naše mladeži. Na slici: sestre Miličević iz Pforzheima

„Korijeni rastu u zrak”

Nada u povratak, u vraćanje vrtu svoga djetinjstva je snaga koja nadvladava mnoge poteškoće. Ona nadvladava teške i prljave poslove, izoliranost, duge i naporne vožnje, šikaniranja na granicama i mimo granica, oduzimanje putnice ili prijetnju. A što ako ova nada nestane, ako je ona samo iluzija? M. Cardinal veli: „Prije 50 godina rođena sam u ovom zatvorenom vrtu tajna i svetinje. Drugdje živjeti već dugo za mene znači pustolovinu koja postaje besmislenom, kad izgubim sigurnost da ću se tamo povratiti. Osjećaj vrtoglavice. Moji korijeni rastu u zrak. Nedostaje im zemlja, neće moći dugo ostati grane i grančice. Gruda zemlje, tlo, čvrsto tlo je potrebno da bi mojim željama krila opet narasla” (str. 16).

Dvije kulture

Što će biti od prve generacije gastarbajtera? Korijeni joj nisu ovdje. Što će biti od druge, treće generacije? Korijeni su joj ovdje, ili? Je li moguć dvokulturni odgoj? Gdje je druga generacije „kod kuće”, gdje joj je dom, domovina? M. Cardinal koja je sve to osjetila na vlastitoj koži, govori i o tome. Ne moramo se s njom slagati, ali o tome treba razmišljati. Ona piše: „Moglo bi se povjerovati u dvostruku kulturu, dvostruku slobodu, ali to nije stvarnost. Sloboda se ne može živjeti na dva različita načina. Treba posjedovati veliku spretnost da bi se moglo prijeći iz jedne u drugu slobodu, a možda je i ova spretnost čak dvostruka. Sloboda je rajska ptica, ali ona je domaća životinja. Čim napusti klan kojemu se divi, gubi svoje najbolje perje; s golim repićem i krilima ne može odletjeti, kokodače i muči se na zemlji, ona je još samo obična kokoš” (str. 69).

Gledali smo „zvijezdu poznatu”

Vratili smo se iz „Vrta svoga djetinjstva”, većina barem, ali s kakvim osjećajima? S nadom u povratak? Ili? Gledali smo gradove, gledali zagađene rijeke i more i bilo nam je da zaplačemo. Gledali smo svoje nove kuće – puste – gledali vrt. Gledali i...

Govoreći o toj knjizi koju sam na odmoru pročitao, želio sam potaknuti na razmišljanje. Možda su neke tvrdnje i pretjerane, ali ne može se reći da ne dotiču mnoge probleme. I završio bih s malo više optimizma, s riječima Meše Selimovića iz romana „Tvrdjava” (Svjetlost, Sarajevo 1985., str. 311). U romanu Ahmed Šabo koji je boravio u tuđini i doživio zagonetnu smrt govori: „Gledao sam zvijezdu večernjaču, u tuđoj noći, u tuđoj zemlji, tužan. I mislio, izgubljeno: zvijezdo poznata,

ne poznajem te.

Prepoznao sam sve, i sebe, vrativši se u zavičaj.

Sakrio sam suze kad sam osjetio miris voljene zemlje.

Šaptao sam u sebi uzbuđeno, kao voljenoj ženi:.

bez tebe je moja duša gubava, bez tebe moje srce vapi, izgubljeno, bez tebe je moja misao osakaćena, bez krila.

To isto sam mislio grleći Tijanu, njenom blizinom liječeći se od strepnje, njenim mirisom oslobađajući se od tuđine.

Nisam mislio o zlu i jadu u svojoj zemlji. Mislio sam o dobrim ljudima, mislio sam o dobrom rodnom nebu. Možda zato što je jedan nesrećan čovjek krio da ga toliko voli.

Učinili su me osjetljivim tuđina i jedna čudna smrt. I groznica što je počela da me trese još na putu.”

Mato Kljajić, Aachen

Socijalni savjetnik...

Nacrt novog zakona o strancima

Još uvijek je na snazi stari Zakon o strancima, ali ne onaj iz Hitlerova (usp. „ZZ“, br. 6, str. 17), nego iz Adenauera vremena (1965). O Nacrtu novog zakona o strancima mnogo se govorilo, „šuškalo“: da se nalazi u „ladici“, da se samo čeka zgodna prilika i sl. O njemu se zadnjih mjeseci mnogo govori, njega se ozbiljno kritizira, iako još nije službeno objavljen. Nacrt je dospio u javnost i o njemu se može s velikom vjerojatnošću govoriti kao o pravom. Ja sam ga dobio u ruke još u ožujku preko prijatelja iz „Radne zajednice za pitanje stranaca pri biskupiji Aachen“. I on glasi: „Betr.: Entwurf für ein Gesetz zur Neuordnung des Ausländerrechts. Bonn, den 8. Januar 1988“. Da se kod ovog Nacrta radi o pravom koji je spreman u Zimmermannovu kabinetu potvrđuju i brojne kritike iz redova Katoličke i Evangeličke Crkve, kao i iz redova političkih stranaka i drugih organizacija.

Sadržaj Nacrta novog zakona o strancima

Nacrt sadrži tri poglavlja:

1. Zakon o integraciji
 - Opunomoćena osoba Savezne vlade za integraciju
2. Zakon o boravku
3. Promjene propisa i zaključni propisi

1. Zakon o integraciji stranaca

Ovim zakonom želi se strance integrirati, moglo bi se reći i asimilirati. Zakon

učvršćuje boravak stranaca koji su duže od 5 godina u SRNJ s radnom dozvolom. Tako je novim zakonom predviđeno da se dozvola boravka za bračnog druga dobije bez čekanja, tako i za djecu ispod 16 godina, ako je osigurano uzdržavanje (bez soc. pomoći). Opunomoćena osoba za integraciju stranaca (sada gospođa Lieselotte Funcke) ima toliko vlasti, koliko i sindikat pod vodstvom partije. Njezino je da se brine za socijalnu i radnu integraciju, za razumijevanje između Nijemaca i stranaca i za dragovoljni povratak i reintegraciju, ali nema nikakve nadležnosti na području prava za strance, posebno ne u izvršnoj upravi.

2. Zakon o boravku

Govoreći o Zakonu o integraciji rekao sam da on misli na asimilaciju. To potvrđuje i Zakon o boravku. Poznato je da osobe ispod 16 godina nisu morale imati dozvolu boravka. Novim Zakonom je to predviđeno: dakle, putnica i dozvola boravka. Pojam „uviđavnost“ (Ermessen) – dosada dosta širok – sada je pobliže određen i skučen. „Uviđavnost“ se uvijek ravna prema Nijemcima, njihovu dobru, kad se radi o strancima. Zakon o boravku postaje strožiji i s obzirom na one koji su došli na studij, specijalizaciju, kao i na izbjeglice.

2.1 Protjerivanje

Nacrt razlikuje 3 vrste razloga za protjerivanje nekog stranca iz SR Njemačke:

- a) neizostavno protjerivanje za slučajevne posebno teškog kriminala;

b) redovno protjerivanje u slučajevima kriminala (npr. droga, ekstremizam, nasilno političko djelovanje);

c) moguće protjerivanje, već prema uviđavnosti, a nju se precizira primjerima:

- ponižavanje SR Njemačke i njezinih saveznih i pokrajinskih ustavnih organa;
- uzimanje heroina, kokaina ili sličnih droga;
- biti beskućnik, odnosno nemati nužni stambeni prostor;
- primanje pomoći za nezaposlene više od jedne godine.

2.2 Zaštita od protjerivanja

Od protjerivanja su posebno zaštićeni oni koji imaju učvršćeni boravak. To su oni koji posjeduju „unbefristete Aufenthaltserlaubnis“ odnosno „Aufenthaltberechtigung“. Njih se može protjerati samo iz teških razloga javne sigurnosti. Kad se radi o razlozima za protjerivanje pod a) i b) i tada samo na osnovu uviđavnosti. A kod primanja socijalne pomoći ili pomoći za nezaposlene, to onda kod ove skupine otpada.

Takse će znatno poskupiti (po Nacrtu) i uvodi se taksa za obradu (molbe).

3. Promjene drugih zakona

I one su predviđene. I sve u istom duhu. Jednu ću samo napomenuti. U 10. knjizi Socijalnog zakona mijenja se odredba o zaštiti podataka tako da su svi socijalni uredi dužni prijaviti strance koji primaju socijalnu pomoć i „sve druge obaveze u svezi s pravom o strancima“.

Zaključak

Što će biti? Ovo je Nacrt. Potječe iz Zimmermannova kabineta. Ima podršku CSU stranke. U CDU ima i neke protivnike. SPD i FDP su protiv Nacrta. Katolička i Evangelička Crkva (i njihova udruženja) su protiv ovakvog Nacrta. Sindikat također.

Malo je vjerojatno da će Nacrt ovakav kakav jest proći kroz parlament. Pa, zašto je dat u javnost? Ne zna se da li je dat ili je ukraden (krađu se i vojni dokumenti). Ako je dat u javnost „nehotice“, to je da se vidi javno mnijenje; ako je ukraden, to je opet s namjerom da se javnost na vrijeme upozori, da protestira. Nacrt je u svakom slučaju uznemirio javnost, bar jedan dio, i nitko za to neće odgovarati. Hvala Bogu da je tako, da se ljudi radi općeg dobra daju uznemiriti.

Mato Kljajić, Aachen

D. Trumbetaš: Na policiji za strance

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

„Ko s vragom dinje sadi“

„E da sam sveti Frano pa da znam krotit vukove – ne bi Karlek eto izbo Iliju!“ uzdiše fra Jure pa mi pruži FAZ.

Listajući jutrom novine, strepim da ne otkrijem naslov kao danas: „Jugoslawe geht mit Messer auf den Landsmann“. Odmah mi sjevne: „Pa to je onaj J. iz Oborova, što je posudio Iliji G. 50.000 maraka!“ „Jest, baš on! Sinko, posudba donosi obojici samo nesriću, jer ko s vragom dinje sadi, tikve bere!“

Uvijek su ljudi jedan drugom davali zajam, ali u zadnje vrijeme je to posve drugog stila i vrsti. Danas ne iznajmljuju za gradnju kuće ili za udaju kćeri, nego oni prefrigani uzimaju od naivčina pare u poslovne svrhe, da otvore restoran ili osnuju firmu.

Isprijava su Ilija i Karlek zajedno radili kod Hochtief AG i bili kolege, ali je Ilija (već prije „direktor“ u Sarajevu, odakle je morao kidnuti zbog „nesporazuma u obračunu“) brzo skočio iz opanaka u cipele. Posudio novce pa uzeo kiosk, zatim s novim kreditom kupio ženi restoran i na koncu otvorio građevinsku firmu. Karlek ostao i dalje krampaš, ali vrijedan i štedljiv napunio brzo štednu knjižicu s 50.000 maraka, da podigne kuću u Zagrebu.

Kad se Ilija pred njim hvalisao da samo budala krampa, a za pametnog novac „radi“, Karlek se polakomio za debelim kamatama pa mu prepustio svoju uštedu, kako bi ovaj uz takvu garanciju („Samo jedna formalnost“, mirio on prijatelja) podigao na banci kredit, koji će redovno otplaćivati i tako proširiti firmicu u jednu GmbH. „Marks nam je dao Kapital, ali mi trebamo kredite“, govorio on kao stari partijac.

Što mrav sakupi u godini dana, to miš pojede jedne noći. Mjesto da banci vraća kredit, Ilija kupio mercedes i uzeo skupi stan, a gospođa mu se uzela kititi krznom i zlatninom. Tako Karlek ubrzo saznao, da Ilija dosad ni pare kredita nije platio, zato štedna knjižica ostala blokirana na banci: Ili vratiti kredit, ili knjižica ostaje vlasništvo banke!

Strpljiv i mirna karaktera, fra Jure više samo kad vidi zlobu i pohlepu ili kad naiđe na ateiste. „Đava nas navodi da punimo džep parama, i nema većeg bezobrazluka neg bezboštvo!“

Kad sam mu prije tri godine ispričao sve o Karleku i Iliji, fra Jure plane i počne galamiti kao šibenski ribar. Potom je

satima klečao u kapelici pa se udarao šakom u prsa kao zemljak mu sveti Jeronim: „Gospode, oprost, ali, eto, Dalmatinac sam!“

Od onog kobnog posjeta i otkrića u banci, Karlek posve izgubio živce. Uz to mu žena i sin slali pogrдна pisma što nije gradio kuću, nego drugom posudio pare. „Budala, propalica, naivčina!“ Najprije je danju i noću Iliju nazivao, onda mu uzeo pisati duga plaćna pisma, koje sam kasnije prevodio za njemačkog advokata. „Mačka koja stalno mijauče, ne ufati miša“, smijao se fra Jure, kad sam mu pokazivao na 5–6 stranica naškrabane jadikovke ovog sadržaja: „Vrlo poštovani Gospodine G., ja sam ti iz čiste dobrote dao kao garanciju moju uštedevinu, a ti sad kredit ne vraćaš, ne misliš na moju obitelj, neg igraš gospodina i rasipaš moj znoj. Al ja nisam bedasti mužek koji je s bikovima jeo kukuruzovinu! Dajem ti rok do konca ovog mjeseca, onda stvar predajem advokatu, itd.“ Ilija ga dalje zavlacio, igrao se godinama s njime kao mačka s mišem. „Čim dobijem pare, ne boj se, Karlek!“

Gizdavo obučen, nasmijan i ljubazan, Ilija je ostavljao dojam pravog svjetskog čovjeka kojemu pare zveckaju u džepu. Ali kad te ošine hladnim očima, sjevne iz pogleda pohlepa i podmuklost, gleda oko sebe gdje bi uspio što-god drpnuti, kao gladan pas na đubrištu, „ka cigo kad prodaje konja“, veli fra Jure. „To ti je prava bolest naši vrmena, ovaki tipovi se vaik obogaćuju na tuđoj grbači! A zašto ne bi vara i kra, kad mu društveni moral ne brani? E, šjor Ive, svak mučka za se, ka da svi čuče na osamljenu otoku, bez razumijevanja za svog blišnjeg! Al ni narod nije bolji, evo vidi Karleka i njegov nož – koje li sramote!“

„Nemojte tako, fra Jure! Sad o Karleku i nožu svi govore i pišu, ali o onih 95% koji pošteno rade, niko ne govori!“ „Ma biži, svi smo konzumaši i edonisti, na ovom i na drugom svitu! Neke noći mi se u snu ukaže fra Gabro, znaš oni što je ovdje umra prošlog lita. „Jest ovdje gori lipo, nema šta, al nema ti ni Slobodne Dalmacije ni Danasa, ni dobri cigara!“ Kud smo stigli s našim materijalizmom! Fale mu cigare u nebu, ma biži!“ Prije godinu dana predao Karlek cijelu stvar advokatu, dobro ga platio, ali bez uspjeha, jer evo novine pišu, da je zbog

para izbo nesretnog Iliju. Ilijina žena podigla na sudu civilnu tužbu protiv Karleka, pa ga strpalo u zatvor. „Što traži taj bedak od nas? Htio je svoje pare ilegalno podvostručiti, ali mu spekulacija nije uspjela – zar je sad moj Ilija kriv“, govori ona advokatu bez ikakve grižnje savjesti.

Nakon par mjeseci, kad se Ilija oporavio od noža i sve se smirilo, sjedimo fra Jure i ja gore u župnom uredu. „Eto nam i naš dobri fra Ivan ide iz Vranvurta na svoj otočić u Imotski! E moj sinko, cili svit – pojedinci i cili narodi – to ti je sve ka tisuće sitni otoka usrid široka mora. Ilija sidija na svom „otoku“ pa vidi samo profit svoje firmice, a Karlek sa svog otoka gleda kako bi umnožija marke, bez velikog truda. Svi mi sidimo na svom otoku, dovikujemo nešto jedan drugom, al se ne čujemo ni razumimo, ka' da sidimo iza onog debelog stakla u zatvoru. Cile države, svaka na svom osamljenom otoku, misle samo na svoju korist – briga nji za vraćanje kredita! Kriv je onaj koji je pare posudija. U kršćanskoj obitelji: Čovik na svom otoku posla i briga, žena na svom otočiću, a dica opet na svom, bez veze jedni s drugima. Baš ka naši Boduli – niko ne razumi i ne čuje svog blišnjega. Iz ljubavi i prave vire koji put se jedan otok malo zbliži drugome, al ostali plove ka brodići usrid mora, daleko jedan od drugoga, bez veze s ljudima svoje okoline. Zar Ilija nije zna da mu je Karlek posudio zadnju paru i da je sad on sam triba za kuću? Da i ne govorimo o vezi s Bogom Stvoriteljem, kojeg danas rijetki slušaju!“

„Nemojte tako crno suditi, fra Jure!“ On izvadi iz džepa kronicu, prekriži se pa veli ozbiljno: „Imaš pravo, sinko. Postoji još Bog i vira. Triba se moliti i nadati. Ja sam ti siguran, da će naš Stvoritelj jednog dana sve otočiće, ka s nekim magnetom, povući u svoj lipi raj, di jedan drugog razumimo i sfačamo i di će svi pivat jednaku pismu i govoriti isti jezik. Sanctus, sanctus, sanctus! Al dotad – uvijek će se naći Karlek, kojeg će neki Ilija privariti, pa će ga oni bidnik napast nožem. E, da sam sveti Frano, zna bi ja nji sve ukrotiti! Al vako, moli i nada se!“

Ivo Hladek

Može li misija bez mladih?

Frankfurtska misija sigurno neće tako lako i brzo zaboraviti subotu 10. rujna 1988. godine. Toga dana naime, u poslijepodnevnim satima, okupilo se nas sedamdesetak mladih, da bismo se na poseban način oprostili od našega vjeroučitelja **fra Stipice Grgata** koji je, nakon nepunu godinu dana intenzivnoga i uspješnog rada s nama mladima, napuštao našu misiju da bi svoje znanje i umijeće prenio mladima u gradu podno Marjana. Ograničeno vrijeme nije nam dopustilo da pripremimo neki poseban program, ali i ono malo bilo je sadržajno i od srca. Promatrač sa strane teško je mogao povjerovati da se uistinu radilo o oproštaju – tijekom cijelog susreta dominirala je pjesma. Za neke je to čudno, ali za nas posve razumljivo. Mi smo fra Stipu (Stipicu) s pjesmom dočekali kad je dolazio iz Berlina, pa smo ga s pjesmom i ispratili.

Nije nam namjera obavijestiti samo druge o tom našem susretu nego želimo uputiti i kritiku „odgovornima”. Odmah ih sada molim da mi oprostite i

ne zamjere što si uzimam slobodu i kritiziram njihov rad.

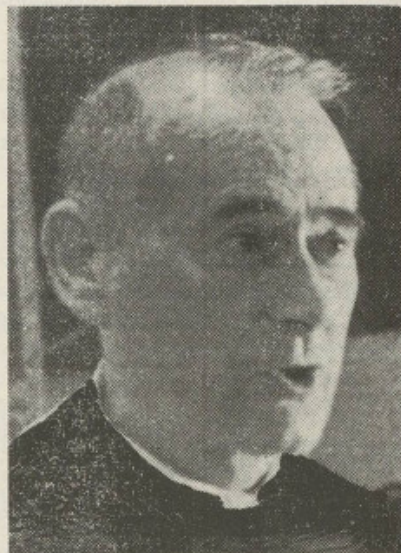
Nije ovo prvi put da se frankfurtska mladež oprašta od svoga misionara. Počelo je to s fra Stankom Doturom, zatim je došao na red fra Vinko Marović i sad je, evo, kocka pala na fra Stipicu Grgata. Dosada smo šutjeli i sve šutke podnosili, ali mislimo da je došlo vrijeme da svoju šutnju prekinemo. Osjećamo se na neki način prevareni i izigrani u našem neograničenom povjerenju. Mnogi tek započeti radovi morali su zbog tih premještaja biti prekinuti. Ne treba se onda čuditi ako mladi izgube povjerenje u svoje misionare i ako u budućnosti ne budu spremni prihvatiti suradnju na bilo kojem polju iz straha da njihov trud ne bude uzaludan, a misionar s kojim bi počeli raditi – premješten.

Možda ne bi bilo zgorega da „odgovornici” o tome malo razmisle, jer mladi mogu bez misije, ali, može li misija bez mladih?

Ivanka Dolić, Frankfurt/M.

Novi splitski nadbiskup

Papa Ivan Pavao II imenovao je **don Antu Jurića**, katedralnog župnika u Makarskoj, novim splitsko-makarskim nadbiskupom. Novi nadbiskup je rođen u Vranjicu kraj Splita 1922. godine. Čestitamo!

Mons. Ante Jurić,
novi splitsko-makarski nadbiskup

Veliki crkveni
skupovi nezamislivi
su bez sudjelovanja
mladih

Susret inozemnih žena Rottenburško-stuttgartske biskupije

Drage gospođe!

U subotu, 19. studenoga 1988. godine, susrest će se u Ravensburgu, po prvi put, žene raznih narodnosti koje žive u biskupiji Rottenburg-Stuttgart.

Pod motom „**S Bogom svojim preskačem zidine**” biskupijski Vas referat za strance srdačno poziva da sudjelujete na tom susretu.

Možda će Vašim obiteljima biti neobično da jedan čitav dan niste s njima. S druge strane bit će za Vas sigurno dobro da jedanput, bez svojih inače uobičajenih obaveza, doživite jedan tako veliki susret s drugim ženama.

Radujemo se susretu s Vama.

Msgr. Jürgen Adam, kanonik, referent za strance biskupije Rottenburg-Stuttgart.

Barbara Weidinger, predstavница radne zajednice „Inozemne žene”.

ZZZIVA ZAJEDNICA
Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**
6000 Frankfurt a.M. 50
An den Drei Steinen 42, Tel. (069) 54 10 46
Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić
Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija
Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Stjepan Maleš
Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)
Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2
Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt:

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-W.